

Europa
dla Obywateli
str. 4-7

Europejski
Zielony Ład
str. 16-17

Ułatwienia
w urzędach
str. 30-31

w Centrum

Magazyn Projektów Europejskich

ISSN 2545-1383 Nr 4/2020

Słowo wstępne – dr Leszek Buller

str. 3

SPOŁECZEŃSTWO

Europa dla Obywateli

str. 4

Trening samodzielności

str. 8

**Elastyczność kluczem do sukcesu
w czasie pandemii**

str. 12

Unijne dotacje dla kół gospodyń wiejskich

str. 14

EKOLOGIA

**„Europejski Zielony Ład” dla środowiska
i klimatu**

str. 16

**Bioróżnorodność i ekosystemy – konkurs
BiodivRestore**

str. 18

FUNDUSZE NORWESKIE

Program dla aktywnych obywateli

str. 20

WIEDZA, EDUKACJA, ROZWÓJ

Jak problemy zamienić w korzyści

str. 22

**Fundusze dla dostępności: pomoc osobom
niepełnosprawnym**

str. 24

**Wsparcie zdalnej nauki w rodzinach
zastępczych**

str. 26

Trzy lata na społeczne innowacje

str. 28

WIEDZA, EDUKACJA, ROZWÓJ

Ułatwienia

dla niepełnosprawnych w urzędach

str. 30

WSPÓŁPRACA TERYTORIALNA

**Kultura, historia i tradycja w projektach
transgranicznych**

str. 32

Na pomoc bezdomnym czworonogom

str. 34

Światowy Dzień Żywności

str. 36

**Budatín-Strumień: współpraca
na pograniczu**

str. 38

**Rowerem przez pogranicze
polsko-rosyjskie**

str. 40

**INCONE60 – Inland Blue Transport
Connector E60**

str. 42

FUNDUSZE EUROPEJSKIE W REGIONACH

**Nawigator II – program rozwoju
ekonomii społecznej**

str. 44

**Miliony z Unii Europejskiej na walkę
z koronawirusem**

str. 46

W CENTRUM

Zmiany przepisów w związku z COVID-19

str. 48

fot. CPE

Szanowni Państwo,

kończy się 2020 rok i raczej nie będziemy za nim długo tęsknić. Filozof Roman Ingarden, jeden z patronów mijającego okresu, analizował świat dany nam w percepcji i na pewno nie zaliczyłby ostatniego roku do idealnego sposobu naszego istnienia.

Parafrazując Józefa Marię Bocheńskiego, innego z patronów 2020 roku, wciąż wierzymy w żywą cywilizację europejską. Już w pierwszym artykule przypominamy o Europie dla Obywateli. Wśród wielu priorytetów tego programu ważne miejsce zajmuje promowanie solidarności między obywatelami, a także pomiędzy państwami członkowskimi. Ciekawym uzupełnieniem tej inicjatywy Komisji Europejskiej jest program Aktywni Obywatele, finansowany z kolei przez Fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Pamiętając o solidarności, poznamy przykłady troski o bezpieczną przyszłość podopiecznych domów dziecka i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, o samodzielność osób z niepełnosprawnościami czy też o aktywizację lokalnych społeczności wiejskich. Nie zabraknie także naszych sztandarowych tematów, poświęconych współpracy międzynarodowej i transgranicznej na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz środowiskowych.

Miejmy nadzieję, że kolejny rok przyniesie więcej otuchy i optymizmu. Patroni 2021 roku zobowiązują. Sejm uhonorował między innymi kard. Stefana Wyszyńskiego, Stanisława Lema i Cypriana Kamila Norwida, który ukochał swoją ojczyznę, ale jego życie było ciągłą, europejską podróżą.

Na zakończenie dzielę się z Państwem jego wierszem, przekazując jednocześnie najlepsze życzenia na święta Bożego Narodzenia.

DR LESZEK BULLER
dyrektor Centrum Projektów Europejskich

Oplątek

*Jest w moim kraju zwyczaj, że w dzień wigilijny,
Przy wzejściu pierwszej gwiazdy wieczornej na niebie,
Ludzie gniazda wspólnego łamią chleb biblijny
Najtkliwsze przekazując uczucia w tym chlebie.*

Cyprian Kamil Norwid

Europa dla Obywateli

Samorządy oraz podlegające im jednostki, a także instytucje i organizacje non-profit mogą ubiegać się o dofinansowanie swoich projektów, ukierunkowanych na lepsze zrozumienie historii i różnorodności Unii Europejskiej przez ich obywateli oraz promowanie obywatelstwa europejskiego. Unia Europejska przeznaczyła na ten cel ponad 187 mln euro w ramach programu „Europa dla Obywateli”.

Unię Europejską tworzą jej mieszkańcy i to dla nich ona powstała. Dlatego unijni przywódcy starają się nieustannie zachęcać obywateli do zaangażowania się w sprawy wspólnoty oraz rozpowszechniania jej wartości. Jednym z programów, który ma zmotywować kilkaset milionów osób zamieszkujących Unię Europejską do większej aktywności, jest program „**Europa dla Obywateli**” z budżetem sięgającym ponad 187,7 mln euro. Z funduszy mogą skorzystać organizacje pozarządowe, samorządy oraz inne instytucje, których działalność nie jest nastawiona na zysk, a ma na celu wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, kultury czy edukacji. Otrzymane środki można przeznaczyć m.in. na sfinansowanie lokalnych inicjatyw i projektów związanych z obywatelstwem europejskim, zaangażowaniem społecznym czy pamięcią o historii Europy.

Zachęcić Europejczyków do aktywności w UE

Cele ogólne i szczegółowe programu „Europa dla obywateli” określa „Przewodnik programowy dotyczący dotacji na działania”.

Cele ogólne, jakie zostały wskazane w programie, to:

- przyczynianie się przez obywateli do lepszego rozumienia zagadnień związanych z Unią, jej historią i różnorodnością,
- promowanie obywatelstwa europejskiego oraz poprawa warunków społecznego i demokratycznego zaangażowania na poziomie UE.

Cele szczegółowe programu są następujące:

- pogłębianie świadomości obywatelskiej w zakresie pamięci o przeszłości, wspólnej historii i wartości oraz celu Unii, którym jest wspieranie pokoju, unijnych wartości i dobrobytu jej narodów poprzez stymulowanie debaty, refleksji i tworzenia sieci kontaktów;
- zachęcanie do demokratycznego i obywatelskiego uczestnictwa Europejczyków na poziomie Unii przez budowanie ich wiedzy na temat

procesu kształtowania polityki Unii i promowanie możliwości społecznego i międzykulturowego zaangażowania oraz wolontariatu na poziomie Unii.

Zgodnie z powyższymi celami ogólnymi i szczegółowymi, Komisja Europejska określa priorytety programu na każdy rok. W roku 2020 w komponencie pierwszym „Pamięć europejska”, wyznaczonym przez KE tematami działań, są m.in. upamiętnienie historycznych punktów zwrotnych w historii Europy. W tym przypadku chodzi przede wszystkim o Deklarację Roberta Schumana z 1950 roku, zjednoczenie Niemiec (1950) i przemiany demokratyczne w innych krajach Europy oraz przyjęcie Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej w roku 2000.

W tym komponencie nie zapomniano również o reżimach totalitarnych, w których idee, takie jak „społeczeństwo obywatelskie”, „wolność” i „demokracja” oraz „procedury demokratyczne” całkowicie straciły na znaczeniu. Poprzez realizację projektów wnioskodawcy powinni zatem pokazywać, że społeczeństwo obywatelskie, wolne media i otwarta debata publiczna są nieodzownym elementem demokracji. Warto, aby zwrócili oni również uwagę na znaczenie współczesnych osiągnięć demokratycznych, takich jak praworządność, wolności obywatelskie czy prawa obywatelskie. Inicjatywy mogą dotyczyć na przykład debat na temat konkretnych sposobów i mechanizmów, dzięki którym można zagwarantować wolności i prawa obywatelskie oraz podtrzymać gotowość do dialogu obywatelskiego na szczeblu unijnym i krajowym.

W ramach komponentu „Pamięć europejska” znalazł się także priorytet dotyczący szeroko pojętej nietolerancji – w tym antysemityzmu, ksenofobii oraz homofobii. Oczekuje się, że poprzez swoje projekty wnioskodawcy spróbują na przykład poszukać odpowiedzi na pytanie, jakie narzędzia pozwalające zapobiegać różnym formom uprzedzeń są lub mogą być dostępne na poziomie krajowym i unijnym.

Ostatni priorytet szczegółowy w tym komponencie dotyczy przemian demokratycznych oraz przystąpienia do Unii Europejskiej. Projekty w ramach tego konkretnego priorytetu powinny analizować, w jaki sposób perspektywa przystąpienia do UE wpłynęła na demokratyczne standardy i praktyki nowych demokracji. Jest to szczególnie istotne dla państw, w których stosunkowo niedawno dokonały się przemiany demokratyczne, a wstąpienie do Unii Europejskiej odegrało i nadal odgrywa ważną rolę w utrwalaniu ustroju demokratycznego.

Komisja Europejska określiła szczegółowe priorytety również dla drugiego komponentu – „Demokratyczne zaangażowanie i uczestnictwo obywatelskie”. Pierwszy z nich dotyczy dyskusji nad przyszłością Europy i kwestionowaniem eurosceptycyzmu. Treść priorytetu skupia się na umożliwieniu obywatelom Unii wyrażenia swojego zdania na temat tego, jakiej Europy chcą i nakreślenia wizji przyszłej integracji europejskiej. Komisja Europejska oczekuje, żeby inicjowane projekty opierały się na konsultacjach społecznych i debatach o konkretnych sposobach tworzenia bardziej demokratycznej UE, również w zakresie procesu decyzyjnego. Projekty mogą dotyczyć na przykład tego, jak dotrzeć do wyborców – szczególnie młodych i tych mieszkających w odległych obszarach – aby zachęcić ich do aktywnego uczestnictwa w Unii. Wnioskodawcy są również zaproszeni do organizowania debat

lub działań dotyczących narastania eurosceptycyzmu i jego konsekwencji dla przyszłości Unii Europejskiej. Inicjatywy tego typu umożliwią uczestnikom pogłębienie wiedzy z zakresu instytucji i polityk UE oraz lepsze poznanie osiągnięć oraz korzyści z członkostwa w UE, a także zrozumienie, jakie mogą być koszty wyjścia z Unii Europejskiej.

Promowanie solidarności stanowi kolejny priorytet komponentu drugiego. Solidarność – tak ważna dla Polaków w okresie przemian ustrojowych – to ważny czynnik jedności Unii Europejskiej. Unię zbudowano bowiem dzięki solidarności zarówno pomiędzy jej obywatelami, jak i pomiędzy państwami członkowskimi. Od wnioskodawców oczekuje się inicjatyw dających obywatelom możliwość omówienia tematu solidarności i oceny istniejących mechanizmów jej dotyczących wewnątrz UE. Uczestnicy projektów będą się zastanawiać nad obszarami polityki, w których takie wspólne mechanizmy już istnieją lub mogą być przydatne, rozważając jednocześnie inne dostępne kanały europejskiej solidarności, takie jak wolontariat, darowizny, fundacje, instytucje społeczeństwa obywatelskiego, organizacje charytatywne, finansowanie społecznościowe itp.

Trzeci, ostatni priorytet drugiego komponentu, stanowi wspieranie dialogu międzykulturowego i wzajemnego zrozumienia oraz zwalczanie stygmatyzacji migrantów oraz grup

fot. depositphotos

mniejszościowych. Komisja Europejska podkreśla wagę tej kwestii poprzez stwierdzenie, że dialog międzykulturowy pomaga uniknąć konfliktów i marginalizacji obywateli ze względu na ich tożsamość kulturową. Program „Europa dla Obywateli” w ramach niniejszego priorytetu umożliwia finansowanie projektów promujących różnorodność, tolerancję i poszanowanie wspólnych wartości. Inicjatywy powinny w szczególności zachęcać do dialogu międzykulturowego i wzajemnego zrozumienia pomiędzy obywatelami UE a migrantami. Działania wnioskodawców mają przy tym pomóc przełamać stereotypy dotyczące migrantów, dekonstruując przeszłe i obecne procesy stygmatyzacji.

Więcej na temat programu „Europa dla Obywateli” można przeczytać na stronie programu www.europadlaobywateli.pl oraz w dostępnym tam przewodniku po programie (również w języku polskim).

Polskie projekty

Z programu „Europa dla Obywateli” skorzystało już wielu beneficjentów z Polski.

Gmina Gaszowice wdrażała jako lider projekt „**To my tworzymy Europę**”, a partnerami były miejscowości: Bruntal (Czechy), Litultovice (Czechy), Krompachy (Słowacja) oraz Calau (Niemcy). Przedstawiciele instytucji realizujących to

przedsięwzięcie wzięli udział w integracyjnym spływie kajakowym oraz wycieczce górskiej, ale największe znaczenie miały w niniejszej inicjatywie debaty i warsztaty poświęcone funkcjonowaniu, roli i przyszłości Unii Europejskiej. Zagraniczni goście uczestniczyli w debacie oxfordzkiej, moderowanej przez trenera. Młodzież została podzielona na dwa zespoły, z których jeden reprezentował stanowisko Unii Europejskiej, promujące zjednoczenie krajów europejskich, drugi zaś reprezentował stanowisko Wielkiej Brytanii – wystąpienia z Unii. Mając na względzie fakt, że w przyszłości uczestnicy projektu będą kształtowali politykę Unii Europejskiej, w toku debaty młodzież określiła, jakiej Europy oczekuje. Wypracowane zostały również zalecenia dotyczące wzmocnienia społecznej, ekonomicznej i politycznej jedności Europy i tego, jak odpowiedzieć na nasilający się eurosceptycyzm. Projekt był wdrażany od maja do czerwca 2018 roku, a wnioskodawcy otrzymali na niniejszy cel 12 tys. euro. Więcej informacji na temat tego interesującego przedsięwzięcia znajduje się na stronie: www.tmte.gaszowice.pl.

Kolejny projekt pod nazwą „**HOP! Hearts Open People – konferencja i warsztaty na temat wolontariatu miejskiego**” zrealizował w kwietniu 2018 roku podczas międzynarodowej konferencji w Centrum Sztuki Współczesnej w Toruniu tamtejszy urząd miasta, a partnerami były miasta: Klajpeda (Litwa), Kowno (Litwa), Dyneburg

(Łotwa), Getynga (Niemcy). Inicjatywa powstała z potrzeby wytworzenia systemu zarządzania wolontariatem. Celem było stworzenie modelu wolontariatu dla miasta. Wypracowano go w oparciu na potrzebach Torunia oraz na podstawie doświadczenia zebranego z dobrych praktyk stosowanych w innych miastach. Na realizację pomysłu partnerzy pozyskali z Funduszy Europejskich 5 tys. euro.

„Nie jesteś sam: solidarność jako wyznacznik wartości europejskich – festiwal wolontariatu w Bytomiu” – to z kolei projekt wdrożony w grudniu 2017 roku przez samorządowców z Bytomia w partnerstwie z: Vsetin (Czechy), Ormož (Słowenia) oraz Recklinghausen (Niemcy). Podczas spotkań, które odbyły się m.in. w Biurze Organizacji Pozarządowych oraz w Fundacji Dom Nadziei, swoimi doświadczeniami i dobrymi praktykami z pracy wolontariackiej podzieliło się ponad 800 uczestników, w tym m.in. bytomscy harcerze, skauci drużyn harcerskich z Vsetina, stowarzyszenie Netzwerk Burgerengagement fur den Kreis Recklinghausen, Onko Duha ze Vsetina, Rdeci Kriz Slovenije, terapeuci, pracownicy Centrum Pomocy Rodzinie z Vsetina, przedstawiciele Kościoła ewangelickiego, diakonia we Vsetinie, Grupa Pedagogów Ulicy przy

Centrum Ewangelizacji Kościoła Augsbursko-Ewangelickiego oraz nauczyciele, studenci, uczniowie szkół średnich i podstawowych. Odbyły się między innymi warsztaty poświęcone zagadnieniom związanym z organizacją różnych form aktywności obywatelskiej, jak również promocją wolontariatu i działalności non-profit w mediach. Podczas zajęć m.in. w DPS Kombant oraz w Zakładzie Aktywności Zawodowej prezentowane były działania na rzecz lokalnych społeczności. Z kolei w ramach wizyty studyjnej zademonstrowano lokalne inicjatywy realizowane przy udziale wolontariuszy oraz praktyczne sposoby zapobiegania wykluczeniu społecznemu. Projekt otrzymał dofinansowanie z programu „Europa dla Obywateli” w wysokości 10 tys. euro.

DOMINIK KRZYSZTOFOWICZ

Trening samodzielności

Podopiecznym domów dziecka i rodzin zastępczych, osobom z niepełnosprawnościami oraz bezdomnym niełatwo jest przystosować się do samodzielnego życia w społeczeństwie. Bez właściwego wsparcia mogą nigdy nie poradzić sobie w codziennym życiu. Beneficjenci Funduszy Europejskich chcą to zmienić realizując projekty, w trakcie których dają ludziom będącym w szczególnie trudnej sytuacji szansę na usamodzielnienie się pod czujnym okiem specjalistów w mieszkaniach treningowych.

Na koniec 2019 roku w pieczy zastępczej przebywało 72,1 tys. dzieci pozbawionych całkowicie lub częściowo opieki rodziny naturalnej – w tym 55,4 tys. w pieczy rodzinnej oraz 16,7 tys. w pieczy instytucjonalnej. Spośród dzieci przybywających w rodzinnej pieczy zastępczej 18,2 proc. stanowiły osoby w wieku 18–24 lata. 3918 pełnoletnich wychowanków w ubiegłym roku opuściło rodzinną pieczę zastępczą. Spośród nich 2131 osób założyło własne gospodarstwo domowe.

Osoby opuszczające dom dziecka, oprócz przystosowania się do samodzielnego życia, muszą radzić sobie z wieloma codziennymi sytuacjami i problemami, z którymi często nie mieli wcześniej styczności – chociażby takimi, jak załatwienie sprawy w urzędzie. By ułatwić im dostosowanie się do nowego życia, udostępniane są im tzw. mieszkania treningowe, w których pod okiem opiekunów (trenerów) – i słuchając ich rad – starają się stworzyć naturalne warunki życia tak, jak będzie to w ich własnym domu, w którym będą samodzielnie podejmować decyzje, dotyczące nie tylko tego, na co przeznaczyć swoje środki finansowe, ale również jak zadbać o własne „cztery kąty” i o siebie samego. Niestety, brakuje danych na temat dostępności mieszkań treningowych dla podopiecznych pieczy zastępczej, ale powszechnie wiadomo, że jest za mało w stosunku do liczby potrzebujących.

Z podobnych mieszkań treningowych korzystają osoby z niepełnosprawnościami, przygotowujące się do samodzielnego życia. Według danych Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, na koniec 2018 roku łączna liczba mieszkań chronionych w Polsce wynosiła 935 (źródło: <https://www.gov.pl/web/rodzina/ponad-23-mln-zl-na-mieszkanie-chronione>). Przybywały w nich 3544 osoby. Tylko część z tych mieszkań to mieszkania treningowe (drugą część stanowią mieszkania chronione wspierane). W mieszkaniach treningowych osoby niepełnosprawne mają możliwość uzyskania wsparcia w zakresie edukacji, efektywnego

zarządzania czasem i załatwiania spraw urzędowych. Osoby w nich przebywające rozwijają umiejętności w sferze samoobsługi, zaspokajania codziennych potrzeb życiowych oraz samodzielnego prowadzenia gospodarstwa domowego.

Z mieszkań treningowych w całej Polsce korzystają też inne osoby, w tym samotnie wychowujące dzieci, uzależnione (po zakończonym leczeniu), bezrobotne, bezdomne, czyli osoby wykluczone, które potrzebują wsparcia w przystosowaniu się powrotu do życia w społeczeństwie.

Unia Europejska nie zapomina o swoich obywatelach również z tych grup społecznych, dlatego środki europejskie od lat finansują projekty, które mają na celu ułatwienie przystosowania się do życia osób będących w trudnej sytuacji życiowej oraz z niepełnosprawnościami.

Nawigator Samodzielności dla podopiecznych rodzin zastępczych

W powiatach łobeskim, szczecineckim i wałeckim, które są partnerami projektu **Nawigator Samodzielności**, realizowanego przez Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014–2020, priorytet VII – Promocja integracji społecznej, Działanie 7.6. Wsparcie rozwoju usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym, powstało 5 mieszkań treningowych. Jednocześnie może w nich przebywać jedenaście osób. Projekt zakłada doprowadzenie do usamodzielnienia się czterdziestu ośmiu młodych osób (w wieku 14–22 lata), przebywających w pieczy zastępczej lub ją opuszczających. Autorzy projektu chcą pomóc podopiecznym domów dziecka i rodzin zastępczych, którzy nie posiadają wystarczających umiejętności społecznych, nie mają wizji przyszłości i nie potrafią zaplanować swojej ścieżki zawodowej, nie radzą sobie z edukacją i nie wiedzą jak wykorzystać swój potencjał. Celem projektu jest umożliwienie im dostępu do

usług społecznych, a w szczególności wsparcie ich w usamodzielnianiu się. Władze samorządu województwa widzą w osobach przebywających w pieczy zastępczej szansę dla regionu: – *Jest to grupa określana jako „uśpiony kapitał społeczny” naszego regionu, na którego przebudzeniu i rozwoju powinno zależeć wszystkim samorządom lokalnym. Ciągłe zbyt wielu młodych ludzi stanowi dla nas kapitał bezpowrotnie utracony, gdyż wyjeżdża w celach edukacyjnych i zawodowych, wybierając jako miejsce do życia inne regiony Polski i Europy* – napisał Olgierd Geblewicz, marszałek województwa zachodniopomorskiego w liście do starosty szczecineckiego Krzysztofa Lisa (źródło: <https://www.powiat.szczecinek.pl/aktualnosci/nawigator-samodzielnosci.html>).

Mieszkania treningowe nie służą do tego, by mieszkać w nich na stałe, dlatego też projekt Nawigator Samodzielności zakłada, że pobyt w mieszkaniu ma charakter okresowy (długość jest określana na podstawie indywidualnych potrzeb). Opuszczając takie mieszkanie, podopieczni powinni być przygotowani do samodzielnego życia. Pomaga im w tym wielu specjalistów i doradców.

W ramach projektu, oprócz tworzenia mieszkań treningowych, do końca 2020 roku mają zostać opracowane: podręcznik usamodzielnienia, wzór Indywidualnego Planu Usamodzielnienia oraz zasady realizacji tego planu. Cykl szkoleń oraz swoje przygotowanie do pracy ukończy sześciu doradców powiatowych i piętnastu opiekunów usamodzielnienia. Dodatkowo prowadzone są również warsztaty dla podopiecznych z zakresu usamodzielnienia się, np. funkcjonowania na rynku pracy, radzenia sobie ze złością, a także w obszarze prawa.

Na realizację projektu województwo zachodniopomorskie i partnerzy otrzymali prawie 3,4 mln zł dofinansowania z Unii Europejskiej.

Radość

Dzięki dofinansowaniu z Unii Europejskiej w wysokości ponad 1,4 mln zł w lipcu bieżącego roku wystartował projekt **Mieszkanie Radość – droga do samodzielności w mieszkaniu treningowym**, który potrwa do czerwca 2022 roku. Wdrażany jest przez Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Radość”

fot. depositphotos

w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020, oś priorytetowa: VIII Integracja społeczna, Działanie 8.3. Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych.

Podobnie jak w Nawigatorze Samodzielności, realizatorzy projektu postawili sobie za cel zwiększenie poziomu kompetencji społecznych, samoobsługi i samodzielności życiowej, tym razem jednak – nie podopiecznych domów dziecka, ale – osób z niepełnosprawnościami. W projekcie weźmie udział trzydziestu uczestników. Będą oni mieli okazję przełamać swoje ograniczenia związane z niepełnosprawnością w sytuacjach, kiedy znajdują się sami poza domem, bez bliskich, w mieszkaniach treningowych – oczywiście odbywać się to będzie pod czujnym okiem wykwalifikowanych specjalistów.

W przypadku tego projektu uczestnicy nie zamieszkają na „stałe” w mieszkaniach treningowych. „Pomieszkiwać” będą w sześciuosobowych grupach (w sumie będzie pięć grup) zmieniających się co tydzień, a sam pobyt w mieszkaniu treningowym będzie trwał od godziny 8.00 w poniedziałki do godziny 8.00 w soboty. W tym czasie uczestnicy projektu będą samodzielnie planować i robić

zakupy, przygotowywać posiłki, sprzątać, prać, prasować, dbać o dom i podwórko (w grę wchodzi też odśnieżanie czy koszenie trawy). Ponadto będą się uczyć, jak dbać o swój wygląd, higienę osobistą oraz jak się zachowywać podczas wyjść w różnych miejscach publicznie dostępnych, na przykład u dentysty, lekarza czy fryzjera. Zapoznają się z zasadami gospodarowania pieniędzmi i postępowania w sytuacjach zagrożenia zdrowia oraz życia (np. co zrobić w razie skaleczenia i oparzenia). Obok tych wszystkich obowiązków, związanych z samodzielnym życiem, nie zabraknie też rozrywek, które przecież są częścią codziennego życia. Z tego względu uczestnicy projektu będą uczestniczyć w życiu kulturalnym czy też sportowym – na tyle, na ile pozwoli sytuacja epidemiologiczna w kraju. Planowane są ich wyjazdy na wycieczki, wyjścia do kina, na basen i spotkania z przedstawicielami lokalnego środowiska. Nad uczestnikami projektu w trakcie ich pobytu w mieszkaniu treningowym czuwać będzie pięciu trenerów mieszkalnictwa, opiekun oraz osoba, której zadaniem będzie zagospodarowanie czasu wolnego. Nawigator Samodzielności umożliwi im również udział w specjalistycznym poradnictwie. Dla każdego uczestnika po przeprowadzeniu indywidualnej diagnozy zostaną zaplanowane spotkania ze specjalistami (m.in. seksuologiem,

prawnikiem, psychiatrą, psychologiem), którzy pomogą mu zniwelować bariery, z jakimi ta osoba się boryka.

Mieszkania treningowe PSONI

Podobną inicjatywę realizować będzie Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Jarosławiu. Projekt **Mieszkanie treningowe PSONI Koło w Jarosławiu** otrzymał dofinansowanie w wysokości prawie 1,7 mln zł z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020, Działanie 8.3. Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych.

Uczestnikami przedsięwzięcia, które jest realizowane od początku lipca bieżącego roku i ma się zakończyć 30 czerwca 2022 roku, będzie grupa trzydziestu osób z upośledzeniem umysłowym, chorobą psychiczną lub autyzmem. W mieszkaniu treningowym zamieszkają w podziale na pięć grup (sześciuosobowych), zmieniając się cyklicznie co tydzień.

freeDOM

Projekt **freeDOM – mieszkania treningowe dla osób bezdomnych**, wdrażany przez Śląskie Centrum Profilaktyki Psychoterapii wraz z partnerami: Fundacją Pomocy „NOWY ŚWIAT”, Ośrodkiem Edukacji „Partner” i Fundacją Abramis, otrzymał ponad 1,6 mln zł z Regionalnego

Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014–2020, Działanie 9.2. Dostępne i efektywne usługi społeczne i zdrowotne, poddziałanie 9.2.5. Rozwój usług społecznych. W tym przedsięwzięciu mieszkania treningowe przeznaczone są dla osób bezdomnych lub znajdujących się w trudnej sytuacji mieszkaniowej, w tym dla takich, które postanowiły wyjść z uzależnienia. Ich udział w projekcie ma im pomóc prowadzić samodzielne, niezależne życie.

Uczestnicy projektu, który jest już wdrażany od kwietnia 2019 roku i potrwa do końca marca 2022 roku, zyskują bezpieczne miejsce pobytu w mieszkaniu treningowym na terenie Katowic i Siemianowic Śląskich wraz ze wsparciem opiekuna. Specjaliści przeprowadzają szczegółowe indywidualne diagnozy problemów i potrzeb każdego podopiecznego, by wypracować indywidualny program usamodzielnienia. Uczestnicy mogą korzystać z porad specjalistów, m.in. dotyczących kwestii prawnych, psychiatrycznych czy rodzinnych. W toku realizacji przedsięwzięcia odbywają się też grupowe treningi w zakresie kluczowych umiejętności praktycznych, higieny, wizerunku i troski o zdrowie oraz kompetencji interpersonalnych, konstruktywnego spędzania wolnego czasu i integracji ze społeczeństwem. We wszystkich działaniach projektowych ma wziąć udział w sumie 96 osób (w tym 74 mężczyzn).

DOMINIK KRZYSZTOFOWICZ

Elastyczność kluczem do sukcesu w czasie pandemii

Pandemia wymusiła zmianę w harmonogramach realizacji projektów nie tylko w obszarze szkoleń czy mobilności międzynarodowych. W praktyce koordynatorzy i kierownicy wszystkich inicjatyw finansowanych ze środków Funduszy Europejskich oraz innych przedsięwzięć projektowych krajowych lub międzynarodowych muszą na nowo zorganizować pracę zespołów, aby zapewnić bezpieczeństwo pracownikom, a jednocześnie osiągnąć zaplanowane rezultaty.

Największy problem z odnalezieniem się w sytuacji zagrożenia epidemiologicznego mają koordynatorzy projektów, realizowanych z udziałem partnerów zagranicznych. Wnioski o wsparcie finansowe w ramach konkursów międzynarodowych składali oni w sytuacji, gdy nie było jakichkolwiek zagrożeń dla przedsięwzięć tego typu. Dodatkowo zdarza się, że debiutują oni w trudnej roli menedżera zarządzającego konsorcjum projektowym.

Praktycznie w każdej składanej aplikacji o dofinansowanie unijne należy opisać ewentualne ryzyko, związane z zagrożeniem niezrealizowania efektów projektu. Na przykład w przypadku przedsięwzięć dotyczących współpracy z partnerami z Ukrainy wnioskodawcy brali pod uwagę ewentualne problemy z uzyskaniem wiz lub złą sytuacją polityczną. Na szczęście w umowach o dofinansowanie UE jest zapis związany z możliwością wystąpienia tzw. siły wyższej lub zdarzenia niepożądanego. Pandemia właśnie do nich należy. Z tego względu można negocjować z Instytucją Wdrażającą nie tylko przesunięcie terminu realizacji przedsięwzięcia, ale także zmniejszenie zaplanowanych na etapie składania wniosku wskaźników, które należy osiągnąć.

Zmiana sytuacji gospodarczej szczególnie istotnie wpływa na realizację zadań w projektach badawczych lub inwestycyjnych.

Jednym z projektów badawczych o zasięgu międzynarodowym, koordynowanych przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, którego realizację rozpoczęto w czasie pandemii,

jest inicjatywa zatytułowana „Negocjowanie warunków pracy i praw socjalnych pracowników migrujących w krajach Europy Środkowo-Wschodniej”. Wniosek o dofinansowanie do Dyrekcji Generalnej ds. Zatrudnienia i Włączenia Społecznego Komisji Europejskiej został złożony w partnerstwie z instytucjami z Chorwacji, Słowacji i Estonii w połowie 2019 roku.

Celem przedsięwzięcia jest przeprowadzenie międzynarodowych, porównawczych badań, dotyczących roli stosunków przemysłowych w kontekście pracy migrantów w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. W szczególności chodzi o to, jak związki zawodowe, pracodawcy oraz inni interesariusze rozwiązują problemy związane z zatrudnianiem pracowników spoza UE. W ramach projektu przeanalizowanych ma zostać pięć sektorów: opieka zdrowotna, przemysł metalowy, budownictwo, usługi i gospodarka cyfrowa w sześciu krajach Europy Środkowo-Wschodniej, tj. Chorwacji, Czechach, Estonii, na Węgrzech, w Polsce i na Słowacji.

Okazało się, że założenia wskazane przez konsorcjum we wniosku o dofinansowanie, bazujące na analizie dotychczasowych wskaźników gospodarczych oraz tych zaplanowanych w toku realizacji projektu, okazały się nieaktualne ze względu na znaczące pogorszenie sytuacji w wyniku pierwszej fali pandemii. Niezbędna stała się modyfikacja wskaźników. Każdorazowo jest ona dokonywana w uzgodnieniu z oficerem projektu, funkcjonującym w Dyrekcji Generalnej, która odpowiedzialna jest za wdrażanie projektu i kontakt z polskim koordynatorem.

Kluczowym działaniem, jakie bezwzględnie należy podjąć w sytuacji zagrażającej nieosiągnięciem oczekiwanych wskaźników lub niezrealizowaniem zaplanowanych badań, jest opisanie problemu w wiadomości mailowej do oficera projektu. Najlepiej od razu zaproponować możliwość zastosowania innych wskaźników.

Decyzje o zmianach powinny być podejmowane w konsorcjum, na przykład podczas spotkań on-line.

Jednym z najważniejszych spotkań, zaplanowanych w projekcie międzynarodowym był tzw. *kick-off meeting* na rozpoczęcie przedsięwzięcia. We wniosku o dofinansowanie polski koordynator uwzględnił to spotkanie w formule tradycyjnej. Ze względu na pandemię podjęto decyzję – mailowo, z poinformowaniem oficera projektu w Brukseli – o przeprowadzeniu *kick-off meeting* w wersji hybrydowej. Formuła ta w praktyce oznaczała, że polski zespół badawczy zebrał się w pokoju konferencyjnym (z zachowaniem zasad bezpieczeństwa), natomiast pozostali partnerzy przebywali w swoich prywatnych domach, pozostając w kontakcie za pośrednictwem dedykowanej platformy komunikacyjnej.

W czasie *kick-off* przygotowany został raport (tzw. minutki), w którym opisano kwestie problematyczne

związane z realizacją projektu – m.in. znaczne pogorszenie wskaźników gospodarczych, które miały być podstawą przygotowywanych badań i analiz, zaplanowanych w ramach przedsięwzięcia.

Raport został przesłany do oficera projektu z prośbą o możliwość zmiany formy badań z uwagi na wystąpienie tzw. zdarzenia niepożądanego, czyli epidemii, skutecznie utrudniającej realizację zaplanowanych działań. Oficer projektu po zapoznaniu z raportem wyraził zgodę na radykalną zmianę formy badań przy założeniu, że – gdyby zagrożenie epidemiologiczne minęło – nastąpi modyfikacja działań w taki sposób, aby ich efekty były optymalne.

Fundusze zaplanowane na podróże można przesunąć na działania promocyjne projektu, w tym organizację webinarów i szkoleń z zastosowaniem formuły on-line.

W budżecie projektu znaczną część środków przeznaczono na podróże zagraniczne, których realizacja na razie nie jest możliwa ze względu na pandemię. Jeżeli sytuacja nie poprawi się w czasie kolejnych kilku miesięcy projektu, to środki będą mogły zostać przesunięte na inne działania.

MAGDALENA POKRZYCKA-WALCZAK

Unijne dotacje dla kół gospodyń wiejskich

Od trzech lat wspólnoty kobiet mieszkających na wsi mogą ubiegać się o dotacje m.in. na działania związane z upowszechnianiem przedsiębiorczości czy rozwojem kultury ludowej. Dzięki inicjatywie Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) koła gospodyń wiejskich mają szansę pozyskać finansowanie na swoją działalność oraz poznać zasady ubiegania się o środki zewnętrzne.

W przededniu kolejnej perspektywy finansowej UE 2021–2027 zapoznanie się z procedurami wnioskowania o fundusze unijne jest istotne nie tylko dla pracowników instytucji publicznych, firm czy organizacji pozarządowych. Obecnie mechanizmy przygotowania formalnego i merytorycznego wniosków o dotacje mogą również poznać społeczności, które przez wiele lat nie miały szansy na rozwój. Choć środki z ARiMR, skierowane do kół gospodyń wiejskich, pochodzą z budżetu państwa, to nie jest wykluczone, że w ramach nadchodzącej perspektywy pojawią się unijne

mechanizmy wsparcia dla kobiet zamieszkujących obszary wiejskie i dbających o rozwój swoich małych ojczyzn.

Chociaż tegoroczny nabór wniosków o dotacje zakończył się we wrześniu, to już teraz można zacząć przygotowywać propozycje działań, w ramach formalnych kół, na konkurs planowany w 2021 roku. Warto to zrobić, tym bardziej że aktualnie jest możliwość skorzystania z tzw. dobrych praktyk, czyli tych działań podjętych przez kobiety wiejskie, które otrzymały wsparcie w ramach dotacji z Agencji.

Od wspólnego wypieku produktów lokalnych do promocji przedsiębiorczości wśród mieszkank

Kreatywność członkiń kół gospodyń wiejskich jest niemal nieograniczona, bo kobiety wspólnie wypiekają ciasta, realizują spotkania czy prelekcje oraz warsztaty dla młodzieży zainteresowanej ludowym haftem, wreszcie – próbują sił w tworzeniu niewielkich firm, zajmujących się profesjonalnie wypiekiem tortów i ciast „na telefon”. Jediną barierą może stanowić brak wystarczających funduszy na wynajem pomieszczeń lub zakup niezbędnych materiałów czy produktów spożywczych. W tym kontekście szansa na pozyskanie dotacji z ARiMR to ważna forma wsparcia działalności kół. Finansowanie zależne jest od liczby członków społeczności.

Wśród inicjatyw, mogących liczyć na wsparcie ze środków budżetowych w ramach konkursu ARiMR, znajdują się m.in. przedsięwzięcia społeczno-wychowawcze i oświatowo-kulturalne w środowiskach wiejskich, a także związane z rozwojem kultury ludowej, w tym – lokalnej i regionalnej. Możliwe jest również pozyskanie finansowania na rzecz atrakcyjnych metod upowszechniania i rozwoju gospodarstw domowych, jak również na działania mające na celu poprawę warunków życia i pracy kobiet na wsi.

Standardowy sposób rozliczenia otrzymanej dotacji

Wsparcie finansowe przyznawane jest na podstawie podpisanego zobowiązania przedstawicielki reprezentującej koło. Środki służą realizacji zadań do końca roku i powinny zostać rozliczone w formie sprawozdania o wydatkowaniu (składanego w terminie do końca stycznia roku kolejnego).

Podobnie, jak w przypadku rozliczeń środków finansowych otrzymanych w ramach konkursów unijnych, koła gospodyń zobowiązane są do przechowywania dokumentów księgowych, potwierdzających prawidłowe wydatkowanie dotacji. Konieczne jest także ich udostępnienie na prośbę ARiMR lub innej instytucji kontrolującej wykorzystanie środków publicznych zgodnie z przeznaczeniem.

Kluczowe jest, aby w ramach swojej działalności koła aktywizowały lokalną społeczność oraz integrowały mieszkańców, a także rozwijały się w dziedzinach umożliwiających im pozyskanie przyszłych dotacji na przykład z Funduszy Europejskich.

fot. depositphotos

Możliwość nawiązania współpracy przez kilka kół gospodyń wiejskich

Trasa Nadwiślańskiej Kolejki Wąskotorowej wiedzie przez niewielkie miejscowości, których mieszkańcy na co dzień ze sobą nie współpracują. Tymczasem koła gospodyń we wsiach na szlaku kolejki mogą składać aplikacje dotyczące działań uzupełniających się z inicjatywami podejmowanymi po sąsiedzku. W ten sposób zwiększą swoją szansę na pozyskanie finansowania w ramach dotacji z ARiMR. Tak może również powstać pomysł na przedsięwzięcie, o którego wsparcie warto będzie w przyszłości wspólnie ubiegać się w konkretnych konkursach UE.

MAGDALENA POKRZYCKA-WALCZAK

„Europejski Zielony Ład” dla środowiska i klimatu

W oczekiwaniu na rozpoczęcie nowego programu ramowego na lata 2021–2027 Horyzont Europa Komisja Europejska proponuje konsorcjom złożonym z instytucji i firm międzynarodowych udział w konkursie „European Green Deal”. Dotyczy on szeroko pojętej problematyki ochrony środowiska oraz zmian klimatu. „Europejski Zielony Ład” (ang. „EU Green Deal Call”) to część planu inwestycyjnego pod tym samym tytułem. Wprowadza on do oferty konkursy, które ogłoszone zostaną w ramach programu Horyzont Europa już w 2021 roku.

Konkurs „Europejski Zielony Ład” obejmuje obszary tematyczne kluczowe dla zapewnienia zrównoważonej i sprawiedliwej transformacji, która powinna przyczynić się do osiągnięcia neutralności klimatycznej Unii Europejskiej do 2050 roku. Wśród obszarów, jakie obejmuje zaproszenie do składania wniosków, są m.in.: klimat, energia, transport, budownictwo, rolnictwo oraz różnorodność biologiczna.

W wyniku realizacji projektów, finansowanych w ramach konkursu „Europejski Zielony Ład”, powinny powstać innowacyjne rozwiązania, gwarantujące konkretne rezultaty dla obywateli, np. w zakresie radykalnego zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska czy zapewnienia zrównoważonego i inteligentnego systemu transportu miejskiego. Energia, transport i budownictwo – to największe wyzwania przed najbardziej emisyjnymi sektorami.

Wśród najważniejszych obszarów tematycznych, które wymagają dużych nakładów finansowych z Funduszy Europejskich, a także możliwie najbardziej innowacyjnych rozwiązań technologicznych, są sektory energetyki, transportu oraz budownictwa. Jednym z priorytetowych wyzwań jest jednak zapewnienie czystej i bezpiecznej

energii dla wszystkich mieszkańców UE, niezależnie od statusu materialnego. Produkcja i wykorzystanie energii to jedna ze składowych emisji gazów cieplarnianych, dlatego – aby osiągnąć cele inicjatywy *Green Deal* – konieczna jest zmiana sposobu produkcji energii i jej użytkowania, z uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii. Istotne znaczenie ma także magazynowanie energii oraz możliwość jej wykorzystania w sytuacji kryzysowej.

Energia – to kluczowy temat konkursów, ogłaszanych zarówno w obszarze programów ramowych UE, jak i Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), który realizuje nabór w programie Energia Plus.

Komplementarność propozycji projektowych – ważna i konieczna dla zwiększenia efektywności

Ekspert Komisji Europejskiej, oceniający wniośki projektowe dotyczące najważniejszych kwestii związanych z ochroną środowiska, zwracają uwagę m.in. na skorzystanie – przez konsorcja aplikujące, ale także partnerów czy liderów samodzielnie – z możliwości finansowania wdrażania innowacyjnych rozwiązań inwestycyjnych poprzez udział w konkursach ogłaszanych przez krajowe instytucje (jak wspomniany NFOŚiGW).

NFOŚiGW realizuje wiele konkursów w obszarze energii, w tym np. program Energia Plus, którego celem jest zmniejszenie oddziaływania przedsiębiorstw na środowisko, w tym poprawa jakości powietrza poprzez wsparcie przedsięwzięć inwestycyjnych. Energia Plus oferuje przedsiębiorcom m.in. wsparcie z zakresu ograniczenia lub uniknięcia szkodliwych emisji do atmosfery – zarówno tych związanych ze źródłami spalania paliw, jak i pozostałej działalności przemysłowej – oraz

zmniejszenia zużycia surowców pierwotnych. Na dotacje mogą też liczyć inicjatywy dedykowane na przykład poprawie efektywności energetycznej poprzez zastosowanie innowacyjnych źródeł ciepła i energii elektrycznej oraz modernizacji lub rozbudowie sieci ciepłowniczych.

Fakt realizacji projektu, np. w ramach programu Energia Plus, może być doskonałym uzupełnieniem planowanego udziału firmy z Polski w międzynarodowym konsorcjum projektowym, przygotowującym aplikację do konkursu „Europejski Zielony Ład”.

Różnorodność biologiczna – szansa i wyzwanie dla UE

Wśród szczegółowych obszarów tematycznych *Green Deal* znajduje się m.in. zagadnienie ochrony różnorodności biologicznej oraz ekosystemów. Chodzi tu o propozycje wniosków, których realizacja zapewni stworzenie rozwiązań służących odbudowie zdegradowanych ekosystemów na lądzie i w wodzie w całej Europie, zgodnie z Europejską Strategią Różnorodności Biologicznej do 2030 roku.

Istotnym elementem aplikacji jest wskazanie oczekiwanych rezultatów, takich jak na przykład możliwość wpisania się

pozyskanych w ramach projektu danych w istniejące systemy monitoringu stanu różnorodności biologicznej, a także szansa na zastosowanie efektów projektu w innych regionach UE. Długoterminowym rezultatem przedsięwzięcia może być przekonanie społeczności lokalnych i regionalnych UE o tym, że wydatki publiczne na ochronę przyrody są równie ważne, jak te na inwestycje infrastrukturalne.

Konkurs „Europejski Zielony Ład” ma na celu wesprzeć działania na rzecz poprawy jakości ekosystemów oraz odnowy i przywrócenia różnorodności biologicznej. Kluczowe są tutaj przedsięwzięcia, które pomogą stworzyć innowacyjne rozwiązania, na przykład społeczne czy technologiczne, wykorzystujące metody inspirowane przez naturę (głównie w miastach).

Na etapie przygotowywania aplikacji do konkursu konieczne jest dokładne zapoznanie się z dokumentami strategicznymi, w tym nową strategią przemysłową na rzecz zielonej i cyfrowej Europy.

Aplikacje w konkursie „Europejski Zielony Ład” można składać do 26 stycznia 2021 roku.

MAGDALENA POKRZYCKA-WALCZAK

Bioróżnorodność i ekosystemy – konkurs BiodivRestore

Tematyka zanieczyszczenia środowiska naturalnego, w tym postępującej degradacji zasobów wodnych i lądowych, od dłuższego czasu znajduje się wśród kluczowych zagadnień konkursów międzynarodowych, ogłaszanych przez Komisję Europejską. Jednak ochrona środowiska i przeciwdziałanie zachodzącym coraz szybciej zmianom klimatu stanowią także wyzwanie dla międzynarodowych sieci współpracy, które finansują – w wyniku rozstrzygnięć konkursowych – projekty badawcze dedykowane najważniejszemu problemowi współczesnego świata.

Jedną z istotnych inicjatyw na rzecz bioróżnorodności oraz ochrony i odbudowy zdegradowanych systemów jest propozycja konkursu pod nazwą BiodivRestore, który w szczególności dotyczy projektów związanych ze środowiskiem wodnym. Przedsięwzięcie stanowi efekt współpracy Narodowego Centrum Nauki oraz dwóch sieci – BiodivERsA (*the network programming and funding research on biodiversity and ecosystem services across European countries and territories* – tłum. sieć na rzecz badań związanych z różnorodnością i ekosystemami w państwach i na terytoriach Europy) oraz Water JPI (*Water Joint Programme Initiatives* – tłum. Wspólne Inicjatywy Programowe na rzecz Wody).

Konkurs „Ochrona i odbudowa zdegradowanych ekosystemów i ich bioróżnorodności biologicznej” (*“Conservation and restoration of degraded ecosystems and their biodiversity”*) w ramach BiodivRestore skierowany jest do konsorcjów międzynarodowych, złożonych z co najmniej trzech zespołów badawczych, które pochodzą z minimum trzech krajów biorących udział w konkursie.

Propozycja konkursowa nie jest inicjatywą unijną. Wśród państw kwalifikujących się do udziału w konkursie są te, które należą do grona członków inicjatyw BiodivERsA oraz Water JPI, m.in. Maroko, Mołdawia, Republika Południowej Afryki, Tajwan, Tunezja, Brazylia i Turcja. Do krajów europejskich – co nie jest jednoznaczne z byciem członkiem UE – które mogą zarówno inicjować, jak i uczestniczyć w konsorcjach jako partner, należą m.in.: Austria, Belgia, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Hiszpania, Niderlandy, Irlandia, Litwa, Łotwa, Niemcy, Norwegia, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Szwajcaria oraz Szwecja.

W konkursie kluczowe znaczenie mają zagadnienia ochrony zasobów wodnych. Propozycje dotyczące innych obszarów ochrony środowiska nie będą jednak automatycznie odrzucane na etapie oceny formalnej i merytorycznej. Zazwyczaj w wytycznych konkursowych znajdują się zapisy o konieczności wpisania się propozycji projektowej w określone ramy tematyczne, a w sytuacji, gdy proponowana inicjatywa obejmuje inne obszary niż opisane w dokumentacji, aplikacja jest odrzucana z przyczyn formalnych.

W konkursie BiodivRestore przyjmowane są przede wszystkim wnioski obejmujące zagadnienia związane z systemami wodnymi. W dokumentacji konkursowej jednak znajduje się wyraźny zapis, który pozwala na złożenie aplikacji z zakresu innych obszarów ochrony środowiska, jednocześnie opisując je jako „kwalifikowalne”.

Największe szanse na uzyskanie wsparcia finansowego w ramach konkursu mają propozycje, które łączą zagadnienia związane z ochroną zasobów wodnych z innymi obszarami, mającymi bezpośredni wpływ na ich jakość i dobrostan, jak na przykład energia pozyskiwana ze źródeł odnawialnych.

Partnerstwo projektowe, złożone z przedstawicieli doświadczonych instytucji badawczych, stanowi ważny element realizacji projektu.

Podobnie jak w przypadku większości konkursów międzynarodowych, podczas oceny wniosku brana jest pod uwagę jakość partnerstwa oraz sposób, w jaki ma zostać zapewnione osiągnięcie możliwie najbardziej optymalnych wyników przedsięwzięcia.

Przyszli konsorcjanci, zainteresowani udziałem w projekcie koordynowanym przez inną instytucję, mogą poszukiwać partnerów na dedykowanej stronie Water JPI Researchers Forum na LinkedIn.

Podmioty zainteresowane wspólną realizacją projektu mogą skutecznie znaleźć partnera wśród zagranicznych instytucji współpracujących. Ze względu na pandemię i brak możliwości udziału w międzynarodowych konferencjach w formie stacjonarnej, warto zapisywać się do udziału w forach i konferencjach odbywających się on-line.

Ze względu na wysoko cenioną komplementarność aplikacji zgłaszanych do konkursu, warto poszukiwać nie tylko specjalistów z wąskiej dziedziny, np. ochrony wód, ale rozważyć również udział ekspertów zajmujących się badaniami fauny i flory.

Procedura aplikowania w ramach konkursu BiodivRestore jest dwuetapowa.

Aplikację do konkursu składa przedstawiciel instytucji koordynującej prace konsorcjum projektowego. Ze względu na dwuetapowy nabór konsorcjanci zobowiązani są na początku

przedstawić w skróconej formie pomysł na projekt, a dopiero w przypadku uznania przez oceniających ekspertów danego przedsięwzięcia za innowacyjne i atrakcyjne należy złożyć pełny wniosek.

Na pierwszym etapie oceny propozycje przedstawiane są międzynarodowemu gronu specjalistów, dlatego aplikacja składana jest za pośrednictwem międzynarodowego systemu EPSS (*Electronic Proposal Submission System* – tłum. elektroniczny system składania wniosków). Drugi etap polega na złożeniu aplikacji – w przypadku polskich liderów czy partnerów – do Narodowego Centrum Nauki, również w formie elektronicznej.

Wstępne aplikacje do konkursu (tzw. pre-proposals) można było składać do 7 grudnia bieżącego roku (pierwszy etap). Drugi etap planowany jest – w zależności od liczby złożonych wniosków – do 15 marca 2021 roku w przypadku, gdy liczba aplikacji będzie niewielka lub do 3 maja 2021 roku w sytuacji, gdy wnioskodawcy złożą bardzo dużo wartościowych pomysłów na projekty.

MAGDALENA POKRZYCKA-WALCZAK

Program dla aktywnych obywateli

Już od 2019 roku organizacje społeczne z całej Polski mogą realizować nowe projekty za pomocą wsparcia finansowego z programu **Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy**. Kolejny komponent, czyli Fundusz Regionalny rozpocznie się w 2021 roku. Program jest wdrażany dzięki Mechanizmowi Finansowemu Europejskiego Obszaru Gospodarczego, a służy wzmocnieniu społeczeństwa obywatelskiego, aktywności obywatelskiej oraz wsparciu grup zagrożonych wykluczeniem.

W swoich podstawach program kieruje się uniwersalnymi wartościami, zapisanymi w Traktacie Unii Europejskiej poszanowaniem godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, rządów prawa, a także poszanowaniem praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Realizując te fundamentalne europejskie wartości, fundusz krajowy wspiera działania prowadzone przez organizacje z całej Polski, ale szczególną uwagę przykłada do wprowadzania w życie projektów i działań podejmowanych przez **organizacje mniej doświadczone, spoza dużych aglomeracji** oraz z terenów o ograniczonym dostępie do programów pomocowych. Ważnym aspektem jest również pomoc instytucjom społecznym, które adresują **swoje działania do grup narażonych na dyskryminację i wykluczenie**. We wszystkich aktywnościach istotną grupę docelową stanowi **młodzież**.

Program, prowadzony w latach 2019–2024, wspiera działania podejmowane przez organizacje społeczne w czterech obszarach:

OBSZAR 1

Angażowanie obywateli i obywaterek w sprawy publiczne i działania społeczne

Działania służące angażowaniu obywateli w życie publiczne i aktywność społeczną.

OBSZAR 2

Ochrona praw człowieka i równe traktowanie

Działania mające na celu ochronę praw człowieka, w tym szczególnie praw kobiet, przeciwdziałanie ksenofobii, homofobii, rasizmowi, antysemityzmowi i wszelkim formom dyskryminacji.

OBSZAR 3

Wzmocnienie grup narażonych na wykluczenie

Działania mające na celu upodmiotowienie i usamodzielnienie grup narażonych na ryzyko wykluczenia społecznego, tworzenie sieci wsparcia społecznego i włączanie w nie osób z grup narażonych na wykluczenie.

OBSZAR 4.

Wsparcie sektora obywatelskiego

Działania mające na celu wzmocnienie organizacji i ruchów obywatelskich, tworzenie przyjaznych warunków dla ich funkcjonowania oraz podniesienie jakości oferowanych przez nie usług.

(źródło: <https://aktywniobywatele.org.pl/>)

Budżet funduszu: 30 mln euro

Okres realizacji: 2019–2024

Kto może ubiegać się o wsparcie?

Organizacje społeczne, w tym stowarzyszenia, fundacje, spółdzielnie socjalne, spółki non-profit, koła gospodyń wiejskich, kościelne osoby prawne zarejestrowane w KRS.

Dla organizacji społecznych zainteresowanych współpracą i złożeniem wniosku proponuje się działania wspierające. Realizowane są one w postaci:

- **spotkań informacyjnych** dotyczących programu (odbywanych w różnych częściach Polski),
- **warsztatów** z zakresu obszarów tematycznych oraz rozwoju instytucjonalnego (zlokalizowanych w Warszawie),
- **filmów instruktażowych** „jak przygotować wniosek o dotację”,
- **webinarów** odnoszących się do różnych aspektów związanych z aplikowaniem.

Wnioskodawcy mogą się również ubiegać o dodatkową dotację przeznaczoną na rozwój instytucjonalny, rozumiany jako wzmocnienie i rozwój organizacji, budowanie stabilnych podstaw dalszego ich funkcjonowania, tworzenie perspektywicznych planów działania, a także podnoszenie standardów pracy i zarządzania organizacją. Wsparcie finansowe ma na celu spowodowanie skuteczniejszego funkcjonowania tych podmiotów oraz umożliwienie im realizacji misji statutowych.

Kolejnym etapem programu będzie wdrażany w latach 2020–2024 **Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny**, którego budżet wyniósł aż 23 mln euro. W tym celu 1 września 2020 roku podpisano umowę z Biurem Mechanizmów Finansowych w Brukseli. Działanie jest realizowane przez konsorcjum – Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej jako lider oraz przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego oraz Fundację Edukacja dla Demokracji w roli partnerów.

Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny będzie służył trwałemu wzmocnieniu organizacji społecznych w Polsce (zwłaszcza tych działających w małych miejscowościach) oraz rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego, dla którego różnorodność społeczna, równe traktowanie, a także dialog stanowią szczególną wartość.

W ramach programu organizacje pozarządowe będą mogły ubiegać się o dotację w poniższych obszarach.

1. ochrona praw człowieka;
2. działanie na rzecz różnorodności społecznej i przeciwdziałanie wykluczeniu;
3. budowanie kultury demokratycznej i zaangażowania obywatelskiego na poziomie lokalnym;
4. wsparcie rozwoju sektora społecznego.

Oprócz konkursów dotacyjnych, zaplanowane są również działania edukacyjne zwiększające kompetencje osób związanych z sektorem społecznym.

Źródło: <https://aktywniobywatele.org.pl/>
[program-aktywni-obywatele-fundusz-regionalny/](https://aktywniobywatele-fundusz-regionalny/)

TERMINY KONKURSÓW

Projekty tematyczne – II konkurs

Wnioski wstępne:

od 7 grudnia 2020 roku do 11 stycznia 2021 roku

Wnioski pełne:

od 8 marca do 19 kwietnia 2021 roku

Projekty sektorowe

Decyzja o przyznaniu dotacji zostanie podjęta do 5 stycznia 2021 roku

Oficjalne rozpoczęcie programu Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny planowane jest na styczeń 2021 roku.

Więcej informacji znajduje się na stronach internetowych programów: <https://aktywniobywatele.org.pl/> oraz <https://aktywniobywatele-regionalny.org.pl/>.

URSZULA JACKOWSKA
Centralny Punkt Informacyjny FE
w Warszawie

Jak problemy zamienić w korzyści

Teoretycznie istnieją w naszym kraju organizacje pozarządowe, ale także samorządy, które – wśród wielu inicjatyw na rzecz osób wykluczonych społecznie – znajdują także miejsce dla wsparcia ludzi, mających za sobą trudne doświadczenia, związane z konfliktem z prawem. W praktyce jednak efektywne przedsięwzięcia dedykowane byłym więźniom trudno odnaleźć – z wyjątkiem działań Fundacji POMOST z Zabrza, której pomysły, wsparte wiedzą ekspertów z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (KUL) oraz środkami z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER), są wdrażane z konkretnymi korzyściami dla ludzi, którzy rozpoczynają swoje nowe życie po wyjściu z odosobnienia.

Fundacja POMOST to pomysł Edwarda Szeligi, który wiele lat temu sam potrzebował pomocy po opuszczeniu zakładu karnego. – *Jestem osobą, która sama doświadczyła trudności, z jakimi mierzy się człowiek po odbytej karze pozbawienia wolności* – opowiada prezes Fundacji POMOST. – *Nikt nie potrafił udzielić mi profesjonalnego wsparcia, adekwatnego do mojej sytuacji.* Z tego powodu pan Edward podjął decyzję, że pomoże sobie i innym poprzez stworzenie miejsca, gdzie można będzie uzyskać wsparcie u progu szansy na normalne życie.

Wielodyscyplinarna współpraca wsparciem dla potrzebujących oraz szansą na realizację innowacyjnego projektu

Byli więźniowie to jedna z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, dlatego konieczne jest nie tylko udzielenie im kompleksowej pomocy ze strony specjalistów readaptacji, psychologów czy psychoterapeutów, ale również tworzenie ośrodków readaptacyjnych oraz dedykowanych zespołów wsparcia.

Edward Szeliga początkowo sam zdobywał wiedzę z obszaru pomocy osobom doświadczającym stygmatyzacji. Z czasem zaczął nawiązywać współpracę z ekspertami, którzy byli zaangażowani we wsparcie potrzebujących. – *Najpierw jeździliśmy wspólnie po zakładach karnych, jako terapeuci, jednak szybko okazało się – w czasie rozmów z osadzonymi – że efektywna pomoc musi być konkretna oraz powinno istnieć miejsce, gdzie potrzebujący mogą ją uzyskać* – mówi

prezes Fundacji POMOST. – *Pomysł stworzenia ośrodka readaptacyjnego spotkał się z zainteresowaniem władz miasta Zabrze – dzięki pani prezydent otrzymaliśmy lokal, gdzie powstało miejsce dla potrzebujących.*

Podstawą do przygotowania ciekawego wniosku o dotacje UE jest diagnoza problemu i sposób jego rozwiązania. Specjaliści ośrodka readaptacyjnego w Zabrzu, pracując z potrzebującymi, zorientowali się, że niezbędna jest diagnostyka i konkretna metodologia pracy. Ma ona zapewnić jak najbardziej efektywne wsparcie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Potrzeba opracowania narzędzi diagnostycznych skłoniła ekspertów Fundacji POMOST do kontaktu z zespołem prof. Iwony Niewiadomskiej z KUL. – *Dzięki współpracy z naukowcami z Lublina stworzyliśmy właściwe metody pracy, a nasza działalność stała się podstawą do opracowania wniosku o finansowanie w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER) w Osi priorytetowej Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa – tłumaczy prezes E. Szeliga.*

Efekty projektu pozwalają tworzyć kolejne przedsięwzięcia z myślą o wykluczonych

Projekt „**Employment Bridge to the future**”, koordynowany przez Fundację Rozwoju KUL, w którym Fundacja POMOST była jednym z partnerów, dotyczył m.in. stworzenia unikatowego modelu pracy z byłymi więźniami. Został on opisany w „**Employment Bridge Manual**”,

czyli podręczniku na temat całościowego modelu wdrożeniowego Społecznego Ośrodka Readaptacyjnego na podstawie franczyzy społecznej i moduły wspierające. – *Jednym z etapów projektu było testowanie pilotażowe wypracowanego modelu przez Fundację POMOST w Zabrze – zapewnia prezes E. Szeliga. – Pilotaż przyniósł efekty, których oczekiwaliśmy w pracy z naszymi podopiecznymi, dlatego upowszechniliśmy osiągnięte rezultaty na terenie naszego kraju. Wiemy, że jest wiele podmiotów, które deklarują uruchomienie podobnych ośrodków w swoich regionach.*

Konkretną wartością dodaną projektu jest zazwyczaj efekt, który pozwala kontynuować działania w ramach innych przedsięwzięć, w tym kolejnych konkursów na dotacje UE.

Jak podkreśla prezes E. Szeliga, fakt udziału Fundacji POMOST w projekcie finansowanym w ramach POWER był kolejnym krokiem na drodze do rozwijania działalności na rzecz wsparcia potrzebujących. – *Dzięki pracom nad projektem i metodologią udało nam się stworzyć nową specjalizację zawodową, którą nazwaliśmy „specjalista readaptacji”.* Podsumowaniem dotychczasowej współpracy z KUL jest powołanie, m.in. przez

Fundację POMOST, Instytutu Readaptacji. Jego zadaniem jest budowanie przyjaznych ekosystemów celem tworzenia nowych ośrodków readaptacyjnych w całym kraju, czyli integracja i kontynuacja działań dedykowanych byłym więźniom oraz innym osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym. Z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, Służby Więziennej, KUL, Centrum Projektów Europejskich, Fundacji POMOST oraz Instytutu Readaptacji powołana została również grupa robocza do spraw stworzenia standardów pracy readaptacyjnej.

Plany kontynuacji aktywności w obszarze readaptacji związane są m.in. ze szkoleniami z tego zakresu prowadzonymi przez Instytut Readaptacji. W wyniku ich ukończenia można zdać państwowy egzamin certyfikujący na KUL. Ponadto zakłada się utworzenie kilku ośrodków readaptacji w wybranych regionach. Docelowo taki ośrodek powinien funkcjonować w każdym województwie. W ramach kolejnej perspektywy finansowej UE na lata 2021–2027 jest szansa na pozyskanie wsparcia na skalowanie modelu oraz pilotażowe wdrożenie społecznych ośrodków readaptacji.

MAGDALENA POKRZYCKA-WALCZAK

Fundusze dla dostępności: pomoc osobom niesłyszącym

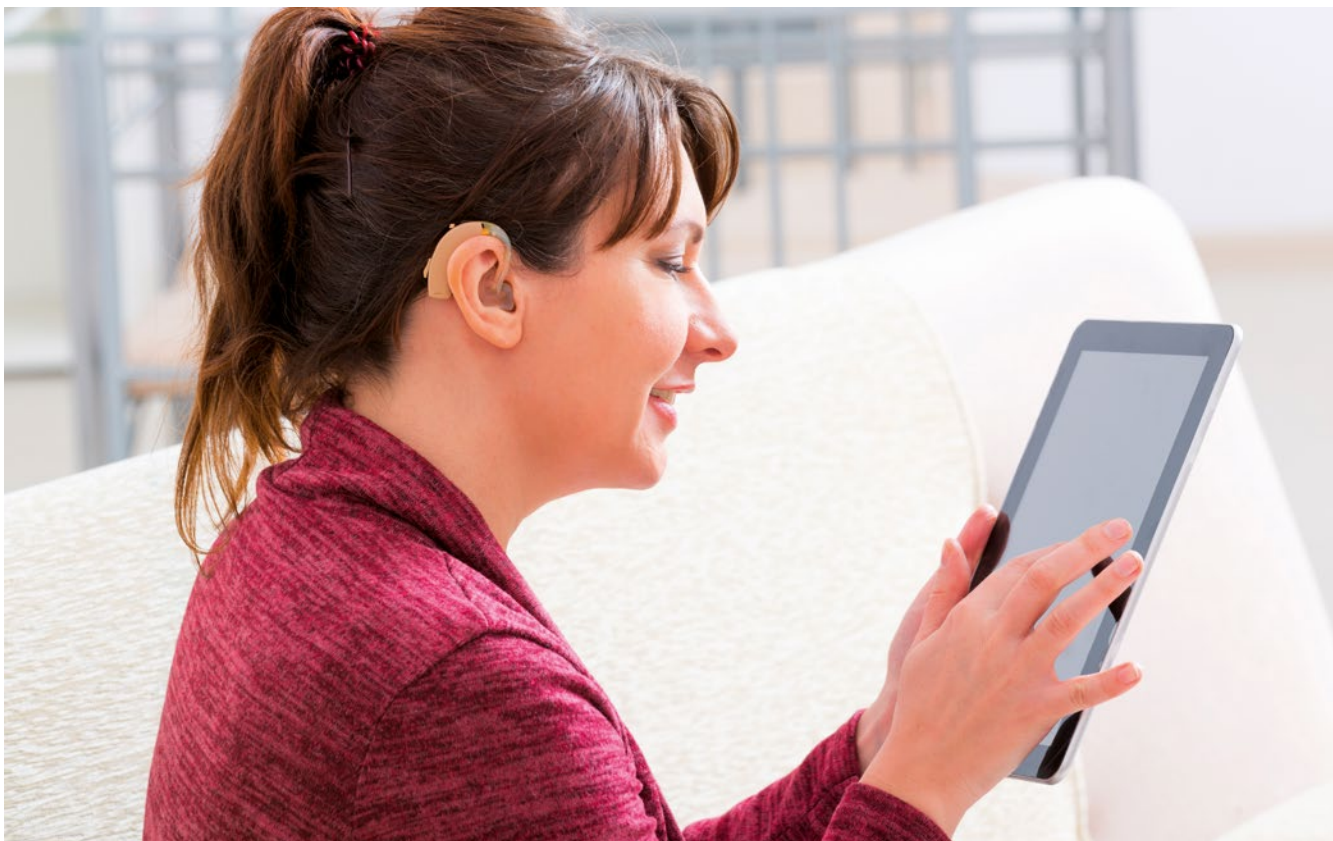
Od 12 listopada 2020 roku Polski Związek Głuchych (PZG) prowadzi kampanię, której celem jest uświadamianie społeczeństwa o prawie do dostępności informacyjno-komunikacyjnej. Ma ona gwarantować możliwość pozyskania informacji oraz skorzystania z usług każdemu, bez względu na jego ewentualną niepełnosprawność.

Uchwalona w lipcu 2019 roku ustawa o dostępności teoretycznie weszła w życie 19 września 2019 roku. Ustalono w niej jednak roczny okres przejściowy. Dało to czas ministrom na dokonanie przeglądu prawodawstwa w poszczególnych dziedzinach. Podmioty publiczne zaś mogły do 30 września bieżącego roku powołać koordynatorów dostępności. Będą oni odpowiedzialni za wdrożenie zasad dostępności w swoich placówkach, czyli zapewnienie obsługi z wykorzystaniem poczty elektronicznej, SMS, MMS, stron internetowych lub za pośrednictwem zdalnego dostępu on-line do usługi tłumacza, urządzeń do obsługi osób słabosłyszących, w szczególności pętli indukcyjnych.

Obowiązkowa dostępność dla niesłyszących zapewniana przez instytucje publiczne

Obowiązkowi dostosowania działalności do wszystkich grup obywateli podlegają na razie tylko instytucje publiczne. Nie chodzi tu jednak wyłącznie o urzędy, ale także o podmioty, które w ponad połowie finansowane są przez jednostkę finansów publicznych. Prawo to dotyczy także instytucji nadzorowanych przez jednostkę sektora finansów publicznych, lub w których taka jednostka ma ponad połowę udziałów lub akcji, ewentualnie sprawuje nadzór i powołuje ponad połowę organu nadzorczego.

W odniesieniu do osób głuchych, kluczowy jest dostęp do informacji podanych w polskim języku migowym (PJM). Upowszechnienie stosowania PJM umożliwia życiową samodzielność i niezależność osób głuchych oraz niedosłyszących. Szacuje się, że w naszym kraju jest około 50 tysięcy osób z niepełnosprawnością słuchową. Dla tej

grupy podstawowym językiem jest polski język migowy. Umożliwia on niezależność w kontaktach nie tylko we własnym gronie. Pośrednictwo tłumacza języka migowego nie musi być jednak wyłącznym sposobem lepszej komunikacji. Można też wykorzystywać innowacyjne rozwiązania i technologie.

Projekt „Fundusze Europejskie dla Dostępności – Głusi”

Polski Związek Głuchych – największa w Polsce organizacja zrzeszająca osoby niesłyszące, słabosłyszące oraz głuche – przygotował projekt pod nazwą „Fundusze Europejskie dla Dostępności – Głusi”. Skupia się on na działaniach służących podniesieniu społecznej świadomości w zakresie dostępności dla tej grupy odbiorców.

W ramach kampanii powstał krótki film (spot), zwracający uwagę na to, że osoby z niepełnosprawnością słuchu mają prawo do języka zrozumiałego dla siebie, jako osoby ze szczególnymi potrzebami. Bohaterami filmu są: mężczyzna w średnim wieku w roli pacjenta oraz młoda kobieta występująca jako lekarz. Akcja rozgrywa się w gabinecie lekarskim. Pacjent stara się przekazać, co mu dolega, ale lekarka odzywa się do niego w obcym języku. Mężczyzna próbuje coś wyjaśnić, jednak nadal lekarka mówi do niego niezrozumiale. Spot kończy się białą planszą z informacją: „Masz prawo do informacji w języku zrozumiałym dla Ciebie, jako osoby ze szczególnymi potrzebami. Wejdź na dostepnoscpilus.gov.pl”.

Kampania realizowana jest w toku przedsięwzięcia współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Jej celem jest uświadomienie społeczeństwa o obowiązku zapewnienia takiego dostępu do informacji i usług, aby każdy – niezależnie od swojego statusu lub niepełnosprawności – mógł z nich korzystać. Autorzy akcji zwracają uwagę, że założenia dostępności dotyczą wszystkich osób z niepełnosprawnościami, w tym także głuchych. Istnieje zatem potrzeba, aby prowadzić działania edukacyjne o przysługujących takim osobom prawach i obowiązkach wobec nich. Przypominają też, że osoby głuche starają się być aktywne zawodowo, a nawet prowadzą własne firmy. Znajdują się zatem również w grupie potencjalnych odbiorców Funduszy Europejskich.

Nie tylko akcja filmowa

Adresatami ustawy o zapewnieniu dostępności osobom o szczególnych potrzebach oraz ustawy o dostępności cyfrowej są także organizacje pozarządowe, m.in. takie jak PZG. W związku z tym oddziały PZG oraz inne instytucje podejmujące działania na rzecz osób z wadami słuchu należy przygotować do przestrzegania obowiązujących już przepisów. Wśród założeń kampanii, oprócz organizacji internetowych seminariów informacyjnych, było stworzenie filmu informującego o zasadach dostępności dla osób z niepełnosprawnością słuchu. Planowane jest również przetłumaczenie na polski język migowy ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami oraz ustawy o dostępności cyfrowej.

Fundusze pomogły już wcześniej: projekt „e-Mocni: cyfrowe umiejętności, realne korzyści”

Opisany program nie jest jedynym, skierowanym do osób niesłyszących. W latach 2016–2019 realizowany był na terenie ponad 100 gmin z całej Polski projekt „e-Mocni: cyfrowe umiejętności, realne korzyści”. Zaangażowane w to przedsięwzięcie były: Fundacja Aktywizacja (jako partner wiodący), Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, PZG Oddział Łódzki oraz Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego. Cel stanowiło zwiększenie umiejętności korzystania z Internetu (w tym z e-usług publicznych) ponad 18 tys. dorosłych. Akcja dotyczyła osób, które nie korzystały dotychczas z możliwości, jakie zapewnia komputer podłączony do sieci internetowej, czyli na przykład nie wykonywały przelewów elektronicznych, nie kontaktowały się w sprawach urzędowych przez Internet lub nie sprawdzały on-line czasu oczekiwania na przyjęcie przez lekarza – specjalistę NFZ. Projekt otrzymał finansowe wsparcie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (Działanie 3.1 „Działania szkoleniowe na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych”). Wartość przedsięwzięcia wyniosła 15,9 mln zł, w tym wsparcie unijne było na poziomie 13,2 mln zł.

W perspektywie 2014–2020 PZG pozyskał dofinansowanie z Funduszy Europejskich również dla dziesięciu innych programów aktywizacji osób niedosłyszących. Łącznie budżety tych projektów wyniosły 11,5 mln zł, z czego wsparcie unijne osiągnęło około 9,7 mln zł, czyli 84,4 proc.

ADAM MACIEJEWSKI

Wsparcie zdalnej nauki w rodzinach zastępczych

500 mln zł z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój zasili Funduszowy Pakiet Antywirusowy. Pieniądze zostaną przeznaczone na pomoc dla DPS-ów oraz domów dziecka. Dla placówek rodzinnych, domów dziecka i innych form pieczy zastępczej przewidziano z całej puli ok. 130 mln zł. Zostały one przeznaczone między innymi na zakup sprzętu potrzebnego do zdalnego nauczania, w tym między innymi laptopów, kamerek, słuchawek i urządzeń wielofunkcyjnych. Trafił on już do większości rodzin i placówek.

foto. depositphotos

Niemal 130 mln zł z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój ma wspomóc 20 tysięcy rodzin i różnych podmiotów pieczy zastępczej w walce z koronawirusem Sars-CoV-2. W całej Polsce w pieczy zastępczej umieszczonych jest ponad 72,5 tys. dzieci, w tym ponad 16,7 tys. dzieci w placówkach oraz ponad 55,5 tys. dzieci w pieczy o charakterze rodzinnym. W maju bieżącego roku Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej wraz z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej uruchomiło w ramach Funduszowego Pakietu Antywirusowego zestaw

działań wspierających między innymi dzieci i pracowników domów dziecka, placówek rodzinnych oraz innych miejsc pieczy zastępczej.

Środki zostały uruchomione w ramach projektu „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19”, finansowanego z Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja Rozwój na lata 2014–2020, Działanie 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym, Priorytet Inwestycyjny PI 9iv Ułatwianie oraz ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej

jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie *ogólnym*. Jego liderem jest Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, a partnerami – wojewodowie. Zasoby finansowe trafiają do samorządów, które odpowiadają za wsparcie instytucji pieczy zastępczej.

Wsparcie zdalnej nauki w rodzinach zastępczych

Pomysłodawcy projektu określili, że jego głównym celem jest zapobieganie i ograniczanie negatywnych skutków wystąpienia COVID-19 w obszarze pieczy zastępczej. – To środki na ochronę zdrowia osób przebywających w placówkach pieczy zastępczej (w tym personelu), jak również na zakup sprzętu niezbędnego do nauki zdalnej i zwiększania kompetencji cyfrowych dzieci korzystających z tych ośrodków – tłumaczyła Małgorzata Jarosińska-Jedynak, sekretarz stanu w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej (źródło: www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fe-koronawirus/500-milionow-zlotych-na-szybka-pomoc-dla-instytucji-opieki/).

Przed wszystkim chodzi o wsparcie dzieci, rodziców zastępczych oraz pracowników instytucji pieczy zastępczej poprzez umożliwienie im zakupu środków ochrony i wyposażenia niezbędnego do walki z pandemią. Zostaną oni zaopatrzeni w maseczki, rękawiczki, preparaty dezynfekujące. Rodziny zastępcze i instytucje zajmujące się pieczą zastępczą otrzymają też wyposażenie do organizacji miejsc kwarantanny i izolacji dla dzieci – m.in. łóżka, szafy, biurka, sprzęt do stref odpoczynku oraz inne sprzęty, niezbędne do uruchomienia takich miejsc. To jednak nie wszystko. Jednym z najważniejszych elementów projektu jest wsparcie procesu zdalnego nauczania dzieci w rodzinach zastępczych i innych formach pieczy zastępczej. Otrzymają one nowe laptopy, komputery stacjonarne, oprogramowanie oraz sprzęt audiowizualny, umożliwiający zdalne łączenie się podczas lekcji. Nie zapomniano również o dzieciach niepełnosprawnych, których komputery będą zawierały specjalne oprogramowanie, ułatwiające korzystanie z nich.

Środki trafiły do samorządów

Województwo podkarpackie otrzymało na pomoc dzieciom pozostającym w pieczy zastępczej 3,7 mln zł. Pieniądze trafiły między innymi do powiatu tarnobrzeskiego. – Dziękuję za to, że

działania podjęte przez ministerstwo i wojewodę były tak szybkie. Dzięki temu możemy dziś już kupować komputery za kwotę 90 tys. zł. Wcześniej, dzięki podobnej pomocy, mogliśmy kupić komputery dla domu dziecka – mówił Jerzy Sudoł, starosta tarnobrzeski podczas spotkania z Małgorzatą Jarosińską-Jedynak w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim (źródło: <https://sandomierz.gosc.pl/doc/6471481.POWER-dla-dzieci>).

Do samorządów z województwa pomorskiego przekazano 9 mln zł, a ponad 14 mln zł dofinansowania otrzymają w ramach projektu samorządy z województwa mazowieckiego – uroczystość podpisania umów i przekazania promes w tym ostatnim województwie odbyła się 20 lipca bieżącego roku. Spośród ponad 14,1 mln zł, które z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój trafią do mazowieckich samorządów, ponad 11,9 mln zł (84,28 proc.) pochodzi z Funduszy Europejskich, a z budżetu państwa ponad 2,2 mln zł (15,72 proc.). Siedlce otrzymały z tej kwoty w sumie 283 tys. zł. Za te pieniądze udało się zakupić 90 laptopów i komputer stacjonarny z zestawem niezbędnych urządzeń. Siedleckie rodziny zastępcze, dom dziecka i Wioska Dziecięca SOS, oprócz sprzętu, dostały też kilka tysięcy maseczek, 20 litrów płynu do dezynfekcji oraz ponad 18 tys. par rękawiczek. Z kolei do stolicy trafiły ponad 2 mln zł. Warszawa w związku z tym zaplanowała zakup 77 komputerów stacjonarnych, 527 laptopów, ponad 40 rzutników z ekranami i inny sprzęt niezbędny do zdalnego nauczania (w tym głośniki, kamerki internetowe, słuchawki z mikrofonem itp.). Niewykorzystany budżet władze stolicy przeznaczą na stworzenie sześciu miejsc kwarantanny oraz na środki ochrony osobistej.

Powiat Hajnówka pozyskał w ramach przedsięwzięcia ponad 214 tys. zł. Dzięki temu zakupiono 66 laptopów i 36 urządzeń wielofunkcyjnych (łączyących zalety drukarki, skanera i faksu). Grudziądz z kolei otrzymał dotację w wysokości prawie 118 tys. zł. Dzięki projektowi 288 osób z rodzin zastępczych będzie miało rękawice ochronne, maseczki oraz płyn do dezynfekcji. Ponadto dziewięciu rodzinom zastępczym zostaną przekazane laptopy do zdalnej nauki dla dzieci, zgodnie ze złożonym zapotrzebowaniem. Dziewięć placówek opiekuńczo-wychowawczych otrzyma także laptopy i sprzęt (w tym urządzenie wielofunkcyjne, projektor, ekran, DVD, słuchawki i mikrofon).

DOMINIK KRZYSZTOFOWICZ

Trzy lata na społeczne innowacje

Jeszcze prawie przez trzy lata, do końca września 2023 roku, wdrażany będzie ogólnopolski projekt **„Włącznik Innowacji Społecznych”**. W ramach tej inicjatywy planowane jest odkrycie innowacji społecznych, czyli produktów lub usług stanowiących odpowiedź na trudne wyzwania, z którymi zmagają się polskie społeczeństwo.

„Włącznik” to projekt realizowany przez województwo wielkopolskie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej (ROPS) w partnerstwie z województwem zachodniopomorskim oraz Stowarzyszeniem Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych. Finansowanie pozyskane zostało z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER). Wartość całego przedsięwzięcia opiewa na kwotę 4,55 mln zł, w tym 4,29 mln zł stanowi wsparcie z Funduszy Europejskich.

„Włącznik Innowacji Społecznych” – zmiana w różnych dziedzinach życia

Wielkopolski pomysł wsparcia rozwoju innowacyjnych rozwiązań w sferze włączenia społecznego będzie wdrażany w całej Polsce. Umowa została podpisana w 2019 roku. Nie było wtedy wiadomo, że wybuchnie epidemia koronawirusa, ale – jak podkreśla koordynatorka projektu – do tej pory nie pojawiła się konieczność korygowania planów w związku ze zmianą sytuacji. „W procedurach jak dotąd nie były wymagane zmiany. Gdy jednak wejdziemy w fazę testowania rozwiązań, polegającą na realnym kontakcie z ludźmi, a wirus nie ustąpi, będziemy musieli dostosować założenia i realizację projektu do realnych możliwości w tym zakresie” – przyznaje Marta Ratajczak z ROPS.

Pod koniec października 2020 roku zakończono pierwszy nabór do programu „Włącznik Innowacji Społecznych”. Otrzymano 85 Kart Innowacji z całej Polski i rozpoczęto formalną oraz merytoryczną ocenę nadesłanych wniosków. Kolejny nabór zaplanowany jest na początek 2021 roku.

Obszar włączenia społecznego, wokół którego skoncentrują się działania inkubatora, jest rozumiany bardzo szeroko. Obejmuje on wyzwania w zakresie integracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zwalczania ubóstwa oraz ułatwienia dostępu do wysokiej jakości usług społecznych oraz zdrowotnych. Innowacje wypracowywane w inkubatorze

mają umożliwić ludziom wykluczonym społecznie aktywne funkcjonowanie w różnych dziedzinach życia. Autorzy projektu rozumieją przez to realizowanie się w wybranych rolach społecznych w życiu zawodowym, rodzinnym, a nawet politycznym. Innowacyjne rozwiązania powinny umożliwić realizację u osób zagrożonych wykluczeniem takich potrzeb, których próby zaspokojenia standardowymi, wcześniej stosowanymi metodami nie przyniosły pożądanych efektów lub okazały się niewystarczające. Jak wyjaśniają twórcy przedsięwzięcia, pomysły mogą też dotyczyć zagadnień dotąd niezdiagnozowanych lub takich, które były postrzegane niewłaściwie i wymagają ponownego zdefiniowania.

Po 32 tysiące zł na pomysł

Celem inkubatora jest stworzenie przyjaznych warunków do poszukiwania, wypracowywania, testowania, oceny i upowszechniania innowacyjnych pomysłów. Udział w projekcie mogą wziąć osoby fizyczne, grupy nieformalne, organizacje pozarządowe, przedstawiciele instytucji oraz biznesu. Istotne jest, aby wnioskodawcy mieli motywację do poszukiwania nowatorskich rozwiązań, odpowiadających na wyzwania związane z problematyką ubóstwa i wykluczenia społecznego, rosnących nierówności społecznych, izolacji, marginalizacji lub dyskryminacji konkretnych grup społecznych.

Założenia projektu wpisują się w Długookresową Strategię Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności” oraz realizują zapisy „Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030” w obszarze budowy skutecznych i odpowiedzialnych instytucji, sprzyjających włączeniu społecznemu, wzrostowi dostępu do kluczowych usług publicznych wpływających na jakość życia, jak i dobrobyt społeczny. Są również spójne ze „Strategią Europa 2020” w zakresie promowania innowacji społecznych, zmniejszających poziom wykluczenia społecznego. Realizują też cele programu „Dostępność Plus 2018–2025”.

Najlepsze zgłoszone w naborze pomysły mają szansę na uzyskanie grantu finansowego w wysokości 32 tys. zł, przeznaczonego na testowanie opracowanego rozwiązania. Zgodnie z koncepcją projektu, grantobiorcy mogą także liczyć na wsparcie ekspertów i mentorów. Towarzyszą im oni przez cały okres przygotowania oraz testowania rozwiązania.

W ramach opisywanego przedsięwzięcia w każdej turze zostanie wyłonionych około 25 dobrych pomysłów na innowację do dalszej pracy w inkubatorze. Planuje się podpisanie blisko 10 umów o udzieleniu grantu w każdej turze. Łącznie ma ich być 50 w całym trzyletnim programie, czyli po 10 na każdą z pięciu tur naboru.

Realizacja projektu składa się z pięciu „kamieni milowych” dla każdej z tur. Są to kolejno:

- realizacja kampanii informacyjnej,
- wybór 25 dobrych pomysłów do dalszej pracy w inkubatorze,
- podpisanie ok. 10 umów o powierzenie grantu,
- zatwierdzenie sprawozdania końcowego zrealizowanego grantu.

Ostatnim kluczowym elementem całego przedsięwzięcia jest upowszechnienie oraz włączenie wybranych innowacji społecznych do praktycznego zastosowania w całej Polsce.

Rozwojowa rola inkubatora

Włącznik Innowacji Społecznych ma nie tylko ułatwić wdrażanie nowych sposobów na aktywizację osób wykluczonych społecznie. Przedsięwzięcie to stwarza także możliwości w zakresie wykreowania oryginalnych pomysłów na pomoc dla osób zagubionych i wykluczonych społecznie. Pomysłodawcy projektu podkreślają, że jest to oferta skierowana do wszystkich, którzy dostrzegają konieczność niwelowania nierówności społecznych i chcą działać na rzecz zmiany sytuacji osób dyskryminowanych oraz marginalizowanych. Zadaniem inkubatora będzie właśnie dotarcie do potencjalnie innowatorskiego społecznie środowiska oraz zainteresowanie go współpracą przy tworzeniu nowych rozwiązań społecznych.

ADAM MACIEJEWSKI

Ułatwienia dla niepełnosprawnych w urzędach

Samorządowcy przez ostatnie lata wykonali tytaniczną pracę w zakresie dostosowania siedzib urzędów dla osób z niepełnosprawnościami. Pojawiło się wsparcie dla osób posługujących się językiem migowym. Codzienna komunikacja odbywa się za pośrednictwem Internetu. Swobodna obsługa klientów z niepełnosprawnościami wymaga jednak kolejnych kroków i dalszych rozwiązań. Z pomocą przychodzi projekt „Elementarz AAC – urząd przyjazny osobom z trudnościami w komunikowaniu się”, który zakłada przetestowanie na naszym krajowym podwórku rozwiązań zastosowanych już z powodzeniem przez Austriaków.

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 roku, liczba osób niepełnosprawnych ogółem wynosiła na koniec marca 2011 roku niemal 4,7 mln, co stanowiło 12,2 proc. ludności kraju. Prawne potwierdzenie faktu niepełnosprawności posiadało w 2011 roku przeszło 3,1 mln osób (źródło: <http://niepelnosprawni.gov.pl/index.php?c=page&id=78&print=1>)

Grupa osób niepełnosprawnych może być jednak dużo liczniejsza. Szacuje się, że w zależności od przyjętego kryterium niepełnosprawności biologicznej, populacja osób z niepełnosprawnościami w Polsce może liczyć od 4,9 mln do nawet 7,7 mln (źródło: <http://www.niepelnosprawni.gov.pl/index.php?c=page&id=78>).

Zgodnie z Europejskim Ankietowym Badaniem Zdrowia (European Health Interview Survey – EHIS) w 2014 roku w Polsce żyło 7,7 mln osób niepełnosprawnych biologicznie. Oznacza to osoby, które zadeklarowały ograniczoną zdolność wykonywania czynności, jakie ludzie zwykle wykonują (stosując jednolitą dla UE definicję uwzględniono zarówno poważne, jak i mniej poważne ograniczenia, powodujące niemożność wykonywania niniejszych czynności przez okres co najmniej sześciu ostatnich miesięcy). Wśród nich było prawie 2,5 mln osób z poważnymi ograniczeniami sprawności oraz ponad 5,2 mln osób z mniej poważnymi ograniczeniami.

Zapewnienie wszystkim osobom z niepełnosprawnościami równego dostępu do edukacji oraz usług społecznych to obowiązek państwa, choć niełatwy w realizacji. Polska jest stroną ratyfikowanej w 2012 roku Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych (Dz.U. z 25 października 2012 r., poz. 1169; dalej również, jako „Konwencja”), sporządzonej w Nowym Jorku w 2006 roku. Zgodnie z art. 9. Konwencji, aby umożliwić osobom niepełnosprawnym niezależne życie i pełny udział we wszystkich sferach życia, państwa podejmą odpowiednie środki w celu zapewnienia im, na zasadzie równości z innymi osobami, dostępu

do środowiska fizycznego, środków transportu, informacji i komunikacji, w tym technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, a także do innych urządzeń i usług, powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich. Prawa osób niepełnosprawnych reguluje też – albo przede wszystkim – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 ze zm.). W art. 69 wskazuje ona, że osobom niepełnosprawnym władze publiczne udzielają, zgodnie z ustawą, pomocy w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej.

Władze są świadome tych obowiązków i sukcesywnie starają się je realizować. Trudno jednak oczekiwać, że zrobią to najlepiej jak się da, bez wsparcia innych instytucji. Z pomocą przychodzą im zatem zarówno organizacje pozarządowe, firmy, jak i naukowcy. Zespół pracowników naukowych z Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (UKSW) – w składzie prof. Irena Lipowicz, dr hab. Katarzyna Roszewska, dr Radosław Mędrzycki we współpracy z partnerami Fundacją Instytutu Rozwoju Regionalnego, Urzędem Marszałkowskim Województwa Śląskiego i Kompetencjennetwerk Informationstechnologie zur Förderung der Integration von Menschen mit Behinderungen (Austria) – realizuje innowacyjny projekt „Elementarz AAC – urząd przyjazny osobom z trudnościami w komunikowaniu się”. Unia Europejska wsparła to przedsięwzięcie kwotą ponad 838 tys. zł z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Inicjatywa jest wdrażana od listopada 2019 roku i zakończy się w październiku przyszłego roku.

Prawo do komunikacji dla każdego

Niemożność realizacji prawa do komunikowania się wpływa na każdą sferę życia człowieka. Ta potrzeba nie wydaje się jednak w praktyce powszechnie uświadomiona. Szczególnego wykluczenia doświadczają zarówno osoby

CZYM JEST AAC?

Według Wikipedii AAC (Augmentative and Alternative Communication – czyli aktywne i wspomagające metody komunikacji) **to komunikacja wspomagająca i alternatywna, obejmująca metody komunikacji stosowane w celu uzupełnienia lub zastąpienia mowy lub pisma dla osób mających poważne problemy w tworzeniu lub rozumieniu języka mówionego lub pisanego.**

W AAC wykorzystywane są różne metody, techniki i narzędzia wspierające komunikację, począwszy od stosowania konwencjonalnych gestów, symboli wizualnych, respeakingu, tablic lub książek komunikacyjnych, po syntetyzatory mowy, oprogramowania służące do porozumiewania się poprzez *eyetracking* (tłum. okulografia).

Problematyka związana z AAC od lat obecna jest w placówkach edukacyjnych i zajmujących się wczesnym wspomaganem rozwoju dziecka z niepełnosprawnością. Podejmowanych jest szereg działań mających charakter poradniczy, szkoleniowy – tłumaczy dr hab. Katarzyna Roszewska. I dodaje – Jednocześnie ich zróżnicowanie i skomercjalizowanie sprawia, że nie mają one charakteru powszechnego. Mimo coraz większej świadomości na temat możliwości komunikowania się z osobami korzystającymi z AAC w edukacji, sposoby te pozostają zupełnie nieznanymi w instytucjach zajmujących się obsługą mieszkańców czy świadczeniem pomocy oraz oferowaniem usług przez samorządowe instytucje kultury, sportu lub rekreacji. We wskazanych podmiotach brakuje opracowanego choćby w teoretycznym ujęciu modelu usług dla klientów niekomunikujących się werbalnie, lecz korzystających z AAC.

wymagające wsparcia w komunikacji, jak i te niekomunikujące się werbalnie, które korzystają z alternatywnych i wspomaganych sposobów komunikacji. *Istotnym problemem w realizacji ich prawa w tym obszarze jest brak wypracowanych standardów oraz wiedzy jej dotyczącej – mówi dr hab. Katarzyna Roszewska z Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.*

Projekt realizowany przez UKSW ma odpowiadać na te problemy i je rozwiązać. Efektem będzie wypracowanie i wdrożenie nowego sposobu świadczenia usług publicznych w jednostkach samorządu terytorialnego wraz ze standardem obsługi. Ułatwienia mają służyć przede wszystkim osobom mającym trudności w komunikowaniu się z otoczeniem – przede wszystkim tym, które posługują się wspomaganymi i alternatywnymi sposobami komunikacji – AAC (Augmentative and Alternative Communication).

Austriackie doświadczenia w polskich samorządach

Projekt „Elementarz AAC – urząd przyjazny osobom z trudnościami w komunikowaniu się” przewiduje przede wszystkim transfer i adaptację do polskich warunków austriackich rozwiązań i praktyk w zakresie komunikacji z osobami z niepełnosprawnościami. W ramach przedsięwzięcia następuje wymiana informacji i doświadczeń z partnerem zagranicznym. Stowarzyszenie Kompetenznetzwerk Informationstechnologie zur Förderung der Integration von Menschen mit Behinderungen jest liderem we wdrażaniu alternatywnych form komunikacji w Górnej Austrii, opracowuje system znaków służących komunikacji alternatywnej oraz jest odpowiedzialne za tłumaczenie orzeczeń administracyjnych w formie tekstu łatwego do czytania i zrozumienia. *Bieżąca współpraca z partnerem*

austriackim pozwoliła zapoznać się z dobrymi praktykami, uzyskać wiedzę i umiejętności niezbędne do wdrożenia dostosowanych do polskich warunków rozwiązań komunikacji alternatywnej – tłumaczy dr Radosław Mędrzycki z UKSW. Efektem tej współpracy ma być zminimalizowanie kosztów i ryzyka związanego z przyjęciem nieskutecznych lub błędnych rozwiązań.

Przygotowano „Model realizacji usług publicznych dla osób z trudnościami w komunikowaniu się”. Kolejnym krokiem jest przetestowanie jego możliwości w jednostkach podległych kolejnemu partnerowi projektu, czyli Urzędowi Marszałkowskiemu Województwa Śląskiego. Na podstawie tego modelu Fundacja Instytutu Rozwoju Regionalnego – we współpracy z UKSW – przygotowała materiały szkoleniowe. Będą one pomocne przy wdrażaniu standardów komunikacyjnych wśród samorządowców biorących udział w projekcie.

Pomoc w walce z COVID-19

Efekty projektu można wykorzystać nie tylko w usprawnieniu komunikacji z osobami z niepełnosprawnościami, ale też z osobami borykającymi się z COVID-19 w szpitalach. W przekazach medialnych nie brakuje relacji pokazujących, jak chorzy komunikują się z lekarzami, na przykład podnosząc kciuk. *Obecna sytuacja związana z pandemią COVID-19 uświadomiła wszystkim, jak pomocne może być wykorzystanie wspomagającej i alternatywnej komunikacji przez personel medyczny w kombinezonach i maskach, a także przez osoby z różnymi problemami komunikacyjnymi, na przykład korzystającymi z urządzeń wentylujących. Ten niezakładany początkowo efekt ukazuje jeszcze większy potencjał prac projektowych w przyszłości – mówi dr hab. Katarzyna Roszewska.*

DOMINIK KRZYSZTOFOWICZ

Kultura, historia i tradycja w projektach transgranicznych

fol. Oлександр Durmanenko

Przy tworzeniu wniosku o dofinansowanie najważniejszy jest ciekawy pomysł. W przypadku projektów transgranicznych o tematyce społecznej bardzo interesujące są inicjatywy dotyczące wspólnej historii, kultury, a nawet tradycji kulinarnych. Poniżej opisujemy kilka takich przedsięwzięć, wdrożonych dzięki dofinansowaniu ze środków Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014–2020. Szczególną rolę w aktywizacji lokalnych społeczności odgrywają w tym zakresie tzw. mikroprojekty.

Projekt „Wirtualna podróż szlakiem rodu książęcego Sanguszków – otwieramy stronicę wspólnej ukraińsko-polskiej historii” to innowacyjna forma prezentacji dziedzictwa historycznego pogranicza polsko-ukraińskiego, nadająca współpracy transgranicznej nowy format. – *Naszym celem było odkrywanie i promocja historii regionów lubelskiego oraz wołyńskiego poprzez pryzmat losów rodu książęcego Sanguszków, którego przedstawiciele pełnili ważne stanowiska administracyjne, polityczne i wojskowe w Rzeczypospolitej oraz Wielkim Księstwie Litewskim* – tłumaczy Joanna Chomik-Suszek, pracownik Stowarzyszenia Samorządów Euroregionu Bug, które odpowiadało za realizację projektu po stronie polskiej.

Pomimo zakończenia tej inicjatywy, jej autorzy nadal będą promować szlak za pomocą różnych

narzędzi informacyjnych i komunikacyjnych. – *W trakcie realizacji naszego przedsięwzięcia okazało się, że najbogatszym źródłem inspiracji nie są zabytki, ale barwna historia rodu, pełna ciekawostek obyczajowych, patriotycznych zrywów czy zamiłowania do hodowli koni arabskich* – przekonyuje J. Chomik-Suszek. – *To niewyczerpane źródło inspiracji.*

Celem projektu „Niewidzialne dziedzictwo: wymiana i wdrażanie dobrych praktyk w dostępie osób niewidomych do zasobów kultury i ich udziału w życiu kulturalnym” jest zapewnienie mieszkańcom z dysfunkcją wzroku z Lublina oraz Ivano-Frankivska realnych możliwości dostępu do obiektów dziedzictwa kulturowego. Istotne jest również, aby osoby niewidzące i słabowidzące mogły w łatwy sposób korzystać z zasobów instytucji kultury z obu miast. – *Obecnie*

prowdzimy prace przygotowawcze w zakresie adaptacji obiektów muzealnych do potrzeb osób z dysfunkcją wzroku – informuje Beata Cybulak, koordynator projektu z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. – Oprócz realizacji działań promocyjno-informacyjnych projektu, prowadzimy postępowania przetargowe na zakup specjalistycznego sprzętu, oprogramowania oraz materiałów. Z powodu pandemii przeniesiono na przyszły rok realizację m.in. warsztatów dla personelu Przykarpackiego Uniwersytetu Narodowego im. Wasyla Stefanyka – partnera projektu z Ukrainy, a także szkolenia skierowane do pracowników instytucji kultury oraz osób z dysfunkcją wzroku z Lublina.

Projekt „Dziedzictwo kulinarne od kuchni – promocja tradycji kulinarnych i profesjonalizacja oferty gastronomicznej Lublina i Równie” służy poprawie i upowszechnieniu atrakcyjności turystycznej oraz dziedzictwa kulturowego regionów przygranicznych poprzez promocję kuchni regionalnej. – *Elementem przedsięwzięcia jest m.in. Międzynarodowa Konferencja Gastronomiczna w Lublinie, planowana od maja do lipca 2021 roku oraz organizacja festiwalu gastronomicznego w Równem – informuje Olena Khmelnyk, koordynatorka projektu. – Prowadzimy także działania promocyjne na rzecz turystyki gastronomicznej z wykorzystaniem portali turystycznych i mediów społecznościowych.*

Projekt „Teraz razem – wspólna promocja kultury i historii powiatu łączyńskiego oraz rejonu mikołajowskiego” powstał w powiecie łączyńskim we współpracy z rejonem mikołajowskim. – *Razem z naszym partnerem zapla-*

tracie, a także – wędrowkę tematyczną z udziałem reporterki Radia Lublin, odwiedzając z mikrofonem zamkowe wzgórze w Zawieprzycach, cerkiew w Dratowie, synagogę w Łęcznej, kościół w Puchaczowie, cmentarz wojenny w Cycowie oraz urokliwy dworek w Jaszczowie. Klimatyczny reportaż pt. „Powiatu czar” cały czas dostępny jest na stronie internetowej radia. – Z myślą o turystach rowerowych znakujemy trasę rowerową, opracowaliśmy przewodnik i mapę turystyczną, natomiast dla wszystkich zainteresowanych powstanie album z pięknymi fotografiami.

Projekt „Przywrócenie i zachowanie tradycji kulinarnych w celu promowania dziedzictwa kulturalnego górskich regionów przygranicznych”, realizowany przez Lokalną Organizację

fol. Solomiya Horbatso

Turystyczną w Przemyślu we współpracy z partnerem ukraińskim, to przede wszystkim działania promocyjne, ale także badania i kwerendy, związane z poszukiwaniem opisów i zdjęć oraz przepisów kulinarnych do planowanego podręcznika kulinarnego. – Jednym z naszych sukcesów i wartością dodaną jest bez wątpienia zebranie grona entuzjastów tematyki górskiej i kulinarnej po obu stronach granicy – informuje Beata Dzik, koordynator projektu. – Kluczowym celem naszego przedsięwzięcia jest powrót kuchni bojkowskiej na tereny południowo-wschodniej Polski, a jednym z ważniejszych aspektów projektu jest przeprowadzenie warsztatów kulinarnych, które ze względu na pandemię być może odbędą się w wersji on-line. Jak zapewnia Beata Dzik, do tej pory udawało się skutecznie zrealizować zadania wynikające z harmonogramu – związane z obecnością większej liczby osób – w czasie, gdy restrykcje były zmniejszone. – Warsztaty kulinarne on-line to ostateczność – mamy czas na decyzję, co do formy przedsięwzięcia do stycznia 2021 roku.

MAGDALENA POKRZYCKA-WALCZAK

fol. Anton Trofimchuk

nowaliśmy szereg działań upowszechniających informacje na temat naszego dziedzictwa kulturowego i historycznego – informuje Krzysztof Niewiadomski, starosta łączyński. – Zrealizowaliśmy m.in. wirtualny spacer po powiecie łączyńskim, z najważniejszymi obiektami zabytkowymi na

Na pomoc bezdomnym czworonogom

Kluczowym elementem dobrego projektu jest diagnoza problemu i sposób jego rozwiązania. Niezbędna okazuje się także pasja oraz empatia, bo w przypadku przedsięwzięcia służącego bezdomnym zwierzętom nie można koncentrować się jedynie na koniecznych do osiągnięcia celach projektu, wskaźnikach czy przepływach finansowych.

foto: Natalia Furek

Projekt **CBC4ANIMALS „Rzeszów i Wynohradiv – miasta przyjazne zwierzętom”**, wdrażany w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014–2020 (program PBU), to nie tylko cele, zadania i harmonogram, lecz coś więcej. To spełnienie marzeń dobrych ludzi z Rzeszowa i ukraińskiego Wynohradiv z myślą o „braciach mniejszych”. Dzięki inicjatywie marzenia zmieniły się w rzeczywistość i pojawiły się szanse na lepszą przyszłość dla czworonożnych bezdomnych podopiecznych.

Tak, jak i w przypadku każdego innego planowanego przedsięwzięcia projektowego, konieczny jest pomysł i zdiagnozowany problem oraz potrzeba. – *Od dłuższego czasu myśleliśmy o dostosowaniu do standardów europejskich hali dla psów w schronisku* – mówi Katarzyna Pokrzywa, koordynatorka projektu z Rzeszowskiego Stowarzyszenia Ochrony Zwierząt (RSOZ). – *Do tej pory jednak problemem było finansowanie, a w zasadzie brak możliwości zdobycia środków. W związku z tym oferta współpracy ze strony ukraińskiego partnera, dotycząca udziału w tworzeniu aplikacji i późniejszej, potencjalnej realizacji projektu w ramach programu PBU, stała się dla*

nas idealną możliwością realizacji planów z myślą o podopiecznych schroniska.

Wspólne problemy szansą na współpracę projektową

Inicjatywa pochodziła od ukraińskiej organizacji, zajmującej się opieką nad bezdomnymi zwierzętami. – *Zaproszenie przyszło mailowo i telefonicznie. Chodziło o podjęcie działań na rzecz rozwiązania problemu bezdomności zwierząt na obszarze, na którym działa ukraińska organizacja* – informuje Katarzyna Pokrzywa. – *Do współpracy przekonała nas nie tylko możliwość zdobycia finansowania na realizację planów inwestycyjnych, ale przede wszystkim fakt, że RSOZ od ponad piętnastu lat prowadzi miejskie schronisko dla bezdomnych zwierząt i – podobnie jak mieszkańcy Wynohradiv – rozpoczynaliśmy naszą działalność od inicjatywy oddolnej, tworząc przytulisko.*

Istotą dobrej współpracy przy realizacji projektu była znajomość i zrozumienie trudności, z jakimi mierzyła się partnerska organizacja, która zainicjowała pomoc bezdomnym zwierzętom.

foto: Artur Sherehi

– Gdy tylko wyjaśniono nam, jakie są codzienne problemy z opieką nad bezdomnymi czworonogami na Ukrainie – nasze serca rwały się wprost do pomocy – opowiada Katarzyna Pokrzywa. – Jeszcze przed decyzją o dofinansowaniu projektu w ramach programu PBU w prowadzonym przez nas schronisku rzeszowskim odbywały się spotkania z ukraińskimi wolontariuszami, którzy prosili nas o informacje na temat możliwości opieki nad grupą psów, co jest przecież zupełnie odmienne niż troska o jedno stworzenie.

Upowszechnianie wiedzy i wymiana doświadczeń elementem realizacji projektu

Dzięki pozyskanym środkom, członkowie RSOZ sfinansowali remont hali dla psów w Miejskim Schronisku dla Zwierząt Bezdomnych „Kundelek” w Rzeszowie. – Miejsce to stało się bardziej ciche, ciepłe, ale także – bezpieczne zarówno dla zwierząt, jak i pracowników schroniska – zapewnia Katarzyna Pokrzywa. – Podczas realizacji przedsięwzięcia schronisko odwiedzały grupy dzieci i młodzieży. Mogliśmy dzięki temu upowszechnić wiedzę z zakresu odpowiedzialnej opieki nad psami i kotami, w tym konieczności szczepienia przeciwko wściekliznie, kastracji i oznakowania swojego zwierzęcia.

W 2019 roku odbyła się w Rzeszowie międzynarodowa konferencja wolontariuszy z Polski i Ukrainy, podczas której uczestnicy wymieniali się doświadczeniami z zakresu opieki nad bezdomnymi zwierzętami. Projekt obejmował także kastrację stu psów i zakup mikroczipów dla tysiąca czworonogów. – Dokonaliśmy zakupu

sprzętu weterynaryjnego, umożliwiającego stworzenie na terenie schroniska w Rzeszowie gabinetu weterynaryjnego, którego działalność znacznie poprawi jakość opieki nad bezdomnymi zwierzętami – informuje Katarzyna Pokrzywa. Funkcjonowanie gabinetu będzie realizowane przez RSOZ w ramach naszej działalności nieodpłatnej. Mamy nadzieję na zatrudnienie lekarza weterynarii, który podejmie trudne, ale także szlachetne wyzwanie opieki nad podopiecznymi schroniska.

Przeszkody są po to, by je pokonywać

Pandemia skutecznie utrudniła wdrażanie wielu projektów międzynarodowych, jednak przedsięwzięcie dedykowane bezdomnym zwierzętom z Rzeszowa i Wynohradiwa mogło być realizowane bez większych problemów. – Ze względu na zagrożenie epidemiologiczne, nie mogliśmy wyjechać w delegacje zagraniczne, w tym z wizytą do nowo utworzonego schroniska u naszego ukraińskiego partnera. Zaoszczędzone w ten sposób środki zostały przeznaczone na dodatkowe, nieprzewidziane wcześniej, wydatki, na przykład na zakup dodatkowego sprzętu i wykonanie większej, niż wstępnie planowano, liczby kastracji psów.

Kontakty osobiste zostały zastąpione spotkaniami on-line i cały czas utrzymywana była także korespondencja mailowa – istotna dla efektywnej realizacji projektu oraz zapewnienia sprawozdawczości na etapie rozliczania.

MAGDALENA POKRZYCKA-WALCZAK

foto: Artur Sherehi

Światowy Dzień Żywności

W związku z minionym 16 października Światowym Dniem Żywności warto zwrócić uwagę na ważny aspekt związany z życiem i zdrowiem publicznym na świecie, jakim jest walka z głodem, niedożywieniem oraz ubóstwem. Już w 1979 roku Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Wyżywienia i Rolnictwa (Food and Agriculture Organization of the United Nations), której członkiem jest również Unia Europejska, proklamowała to corocznie obchodzone święto.

fot. stowarzyszenie
Christlich-Soziales
Bildungswerk
Sachsen e.V.

Program Współpracy Interreg Polska-Saksonia 2014–2020 z ogromnym zaangażowaniem wspiera inicjatywy na rzecz przeciwdziałania marnowaniu żywności i upowszechniania zrównoważonego odżywiania, pragnąc tym samym aktywnie włączyć się w pogłębianie świadomości o problemach żywnościowych. Na szczególną uwagę zasługuje projekt dofinansowany w wysokości ponad 861 tys. euro ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Współpracy Interreg Polska-Saksonia 2014–2020 pod tytułem: „Sieć edukacji żywieniowej dla zrównoważonego rozwoju Euroregionu Nysa”. Przedsięwzięcie realizuje stowarzyszenie Christlich-Soziales Bildungswerk Sachsen (CSB) – jako beneficjent wiodący oraz w roli partnera projektu – Katedra Żywności Człowieka Wydziału Biotechnologii

i Nauk o Żywności Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu (UPWr). Inicjatywa została zaplanowana na okres od 1 lipca 2019 roku do 30 września 2021 roku.

Ideą przewodnią jest:

- utworzenie transgranicznego gremium, składającego się z przedstawicieli edukacji, nauki, gospodarki, polityki w celu dalszej realizacji tematyki zrównoważonego żywienia jako ważnej sprawy społecznej;
- poprawa ofert edukacyjnych na temat szeroko rozumianych zagadnień związanych z racjonalnym, zbilansowanym żywieniem;
- stworzenie warunków do udostępnienia ofert i działań w zakresie tematyki zrównoważonego żywienia różnym grupom społecznym.

W projekcie realizowanych jest pięć działań:

- **analiza i ewaluacja sytuacji** w zakresie tematyki zrównoważonego żywienia na obszarze Saksonii i Dolnego Śląska oraz działania informacyjno-promocyjne;
- **budowa i rozbudowa centralnych miejsc edukacji**, które znajdują się na Dolnym Śląsku i w Saksonii, zajmujących się głównie zrównoważonym żywieniem (ośrodki edukacji w Hoyerswerdzie i w Radomierzu);
- **stworzenie interdyscyplinarnej sieci współpracy** w zakresie tematyki zrównoważonego żywienia z zagadnieniami głównymi w postaci transferu wiedzy, nauki i gospodarki pomiędzy instytucjami z Saksonii i Dolnego Śląska;
- **opracowanie wspólnych, dostosowanych do planów nauczania** materiałów edukacyjnych na temat zrównoważonego żywienia oraz faza pilotażowa tematycznych dni projektowych;
- **stworzenie i test internetowej platformy edukacyjnej** na temat zrównoważonego żywienia.

W celu określenia i doszczegółowienia działań określających potrzeby, przeprowadzono badania ankietowe wśród uczniów szkół podstawowych i średnich (11–16 lat), oceniające wybory, wiedzę oraz zachowania żywieniowe. Badani dodatkowo określali swoje zwyczaje związane ze zrównoważonym żywieniem, rozwojem, a także działaniami proekologicznymi. Wynik pozwoli określić rodzaj oraz ilość żywności, jaka jest kupowana i wyrzucana, pomimo nadal aktualnej daty ważności do spożycia. Na podstawie badania ankietowego oraz fachowej literatury sporządzona

zostanie także analiza, która pozwoli ocenić stan wiedzy na temat odżywiania oraz określić rodzaje zachowań konsumenckich wśród badanych dzieci i młodzieży.

foto. T. Lewandowski. Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Projekt ma charakter edukacyjny, ale nie zapomniano o jego wymiarze praktycznym. Działania informacyjne uzupełniane będą warsztatami przeprowadzonymi w nowo powstających kuchniach edukacyjnych dla dzieci i młodzieży. Uczestnicy projektu nabędą umiejętności w zakresie przygotowywania zdrowych posiłków, ich przemyślanego sporządzania tak, aby jak najmniej składników pozostało niewykorzystanych.

W związku z brakiem ośrodków zajmujących się edukacją żywieniową na obszarach wiejskich oraz ze względu na czas i koszt dojazdu, mieszkańcy obszaru wsparcia mają ograniczoną możliwość korzystania z ofert edukacyjnych zlokalizowanych w ośrodkach centralnych, na przykład we Wrocławiu. Stąd pomysł zaadaptowania części budynku Stacji Badawczo-Dydaktycznej w Radomierzu i utworzenia kuchni dydaktycznej, a także sal szkoleniowych. Będzie to jeden z ośrodków edukacji żywieniowej, mający pomóc w promowaniu zdrowia, dobrych nawyków żywieniowych i niemarnowania żywności.

Co ważne, pomysłodawcom projektu zależy na wyrównaniu szans edukacyjnych mieszkańców obszaru wsparcia i stworzeniu warunków do udostępniania ofert i działań w zakresie tematyki zrównoważonego żywienia różnym grupom społecznym, m.in. dzieciom w wieku przedszkolnym, uczniom, nauczycielom oraz wychowawcom.

Projekt zakłada także przeszkolenie dodatkowej kadry dydaktycznej w sposób umożliwiający stworzenie w dalszej perspektywie sieci edukatorów żywieniowych. Jako mieszkańcy pogranicza będą jednocześnie stanowili wsparcie uniwersytetu w działaniach edukacyjnych, podejmowanych na obszarach przygranicznych.

Ośrodek edukacji żywieniowej powstaje także na Farmie dla Dzieci i Młodzieży w miejscowości Hoyerswerda w Saksonii. W uroczystości symbolicznego wkopania kamienia węgielnego pod budowę kuchni edukacyjnej, sali szkoleniowej i renowacji urządzeń sanitarnych ośrodka, która odbył się 20 sierpnia 2020 roku, wziął udział minister rozwoju regionalnego Saksonii Thomas Schmidt.

foto. stowarzyszenie Christlich-Soziales Bildungswerk Sachsen e.V.

Projekt skierowany jest do 200 dzieci w wieku 11–16 lat z pięciu szkół z Dolnego Śląska i pięciu szkół z Saksonii. W ramach przedsięwzięcia opracowane zostaną dwujęzyczne materiały edukacyjne, nawiązujące do programów nauczania oraz platforma edukacyjna na temat zrównoważonego żywienia. Będzie ona wspierała dalszą integrację systemów edukacyjnych w Saksonii oraz na terenie Dolnego Śląska.

Partnerom projektu – pracownikom stowarzyszenia Christlich-Soziales Bildungswerk Sachsen e.V. i Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu – życzymy sukcesu!

ANNA GIBEK

Wspólny Sekretariat Programu Współpracy Interreg Polska-Saksonia 2014-2020

Redakcja naukowa:

- prof. dr hab. inż. Monika Bronkowska – kierownik projektu
- dr inż. Anna Ogły – koordynator
- dr inż. Marzena Styczyńska

**UNIWERSYTET
PRZYRODNICZY
WE WROCŁAWIU**

Budatín-Strumień: współpraca na pograniczu

fot. Urząd Miejski
w Strumieniu

Gmina Strumień jest przykładem na to, że rozwijanie współpracy transgranicznej przynosi wiele korzyści. Z licznymi partnerami z Czech i Słowacji zrealizowała ona projekty dzięki pozyskaniu funduszy zewnętrznych. Jednym z nich było przedsięwzięcie pod nazwą „**Budatín-Strumień: współpraca na pograniczu – etap 2**”.

Projekt dofinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Interreg Polska-Słowacja wdrożony został przez Gminę Strumień i Samorządowy Kraj Žyľiňski. Stanowił on kontynuację inicjatywy ukończonej w latach 2007–2013. W pierwszym etapie w podziemiach ratusza powstała stylowa przestrzeń wystawiennicza – Galeria Pod Ratuszem. Pomieszczenie to na stałe wpisało się w mapę gminy i regionu jako ważne miejsce spotkań oraz prezentacji dorobku twórczej pracy społeczności lokalnej, a także mieszkańców całego pogranicza. Słowacy w ramach tego przedsięwzięcia zagospodarowali park zamkowy i przestrzeń wokół zamku w Budatínie.

W ramach drugiego etapu projektu zmodernizowane zostały zabytki kultury. Ratusz w Strumieniu – najstarszy na Śląsku, bo pochodzący z 1628 roku – zyskał odnowioną fasadę. Wyremontowano także jego dach. Ciekawostką jest odnalezienie podczas prac w wieży ratusza kapsuły czasu. Oprócz typowych robót renowacyjnych i budowlanych, całkowicie odnowiona została sala sesyjna, która zmieniła nie tylko

swój wygląd, ale i funkcjonalność – wyposażono ją w nowoczesne multimedia. Sprzęt ten nie tylko usprawnia przebieg prac Rady Miejskiej, ale także jest wykorzystywany do uzupełnienia wystaw w galerii, podczas spotkań autorskich czy innych wydarzeń organizowanych w Galerii Pod Ratuszem. Te nowatorskie metody wzbogaciły m.in. seminarium poświęcone prezentacji atrakcji dziedzictwa kulturowego i obiektów turystycznych terenu pogranicza.

W toku realizacji projektu partnerzy ze Słowacji wyremontowali historyczny budynek gospodarczy przy zamku w Budatínie. Obiekt ten od dawna był nieczynny ze względu na zły stan techniczny. Dzięki modernizacji udostępniono go i w odnowionych pomieszczeniach stworzono stałą ekspozycję rzemiosła druciarskiego.

Po pracach renowacyjnych przyszedł czas na podsumowanie transgranicznego przedsięwzięcia. W 15. rocznicę wstąpienia Polski do Unii Europejskiej w Strumieniu zorganizowano Dzień Otwarty projektu „Budatín-Strumień: współpraca na pograniczu – etap 2”. W jego organizację zaangażował się Regionalny Punkt Kontaktowy Interreg Polska-Słowacja w województwie śląskim. Wydarzenie to przybliżyło lokalnej społeczności rezultaty polsko-słowackich projektów. Mieszkańcy i turyści mieli możliwość obejrzenia wystawy „Druty Made in Slovakia”, przygotowanej we współpracy z Povażským Muzeem w Žilinie. Ponadto była to okazja, aby wziąć udział w warsztatach druciarstwa, quizach i zabawach nawiązujących do polsko-słowackiej współpracy, a w holu ratusza można było odwiedzić wystawę prezentującą projekty zrealizowane w województwie śląskim.

Okazją do zaprezentowania ogromnej wartości polsko-słowackiego współdziałania było także zaproszenie do współprowadzenia Międzynarodowej Konferencji Naukowej pt. „Europa Rodzin. 15 lat Polski w Unii Europejskiej”. Zorganizowana ona została przez Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie – Wydział Studiów nad Rodziną we współpracy z Centrum Projektów Europejskich w Warszawie. Podczas prezentacji, a także w panelu dyskusyjnym,

burmistrz Strumienia Anna Grygierek miała możliwość szerszego przedstawienia projektu „Budatín-Strumień: współpraca na pograniczu” etap 1 i 2. Warty podkreślenia jest fakt, że Gmina Strumień była jedynym samorządem w Polsce wytypowanym do przedstawiania efektów współpracy polsko-słowackiej.

W ramach trwałości projektu członkinie Kół Gospodyń Wiejskich z Gminy Strumień oraz przedstawicielki Zespołu Regionalnego „Strumień” wzięły udział w zorganizowanych przez Stowarzyszenie Obywatelskie POLONUS w Żilinie (wspólnie z Považským Muzeem w Budatínie) „Dniach kultury polskiej”. Uczestniczki z Gminy Strumień zaprezentowały na Słowacji wystawę „Wielkanoc w Gminie Strumień”, pokazały zwyczaje i tradycje wielkanocne panujące w Polsce, a także zrealizowały warsztaty dla dzieci i dorosłych z robienia palm i zdobienia jaj.

Wspomnieć należy również, że w ramach projektu powstała także aplikacja mobilna w trzech wersjach językowych (słowacki, polski i angielski), zawierająca informacje na temat zabytków kultury i wydarzeń w regionie pogranicza, a także broszura z informacjami na temat zabytków kultury.

– *Uważam, że główny cel projektu, jakim było wzmocnienie wykorzystania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego przez osoby odwiedzające oraz mieszkańców regionu pogranicza został w pełni zrealizowany. Dzięki temu projektowi zyskailiśmy bardzo wiele. Rozkwitła współpraca transgraniczna, a co najważniejsze zbudowaliśmy autentyczne więzi, które połączyły społeczność po*

foto. Urząd Miejski w Strumieniu

obu stronach granicy. I to zamierzamy pielęgnować. Ponadto wyremontowany został nasz ratusz, najstarszy tego typu obiekt województwa śląskiego. Powstała przepiękna sala sesyjna z profesjonalnym sprzętem multimedialnym. Mamy wspaniałą galerię, w której spotykają się nasi lokalni artyści, jak i twórcy spoza regionu – mówi Anna Grygierek, burmistrz Strumienia.

URZĄD MIEJSKI W STRUMIENIU

foto. Urząd Miejski w Strumieniu

Rowerem przez pogranicze polsko-rosyjskie

foto. ze zbioru CPE

Corocznie Program Współpracy Transgranicznej Polska-Rosja 2014–2020 włącza się w obchody Europejskiego Dnia Współpracy. W ubiegłym roku z tej okazji zorganizowany został dwudniowy transgraniczny rajd rowerowy z Giżycka przez Gołdap – gdzie przekroczyliśmy granicę – aż do Oziorska. Niestety, tym razem z powodu pandemii nie było możliwe wspólne pokonanie trasy rajdu, dlatego zorganizowana została alternatywna forma tego wydarzenia, jaką był **wirtualny rajd rowerowy „Polska–Rosja”**.

Przedsięwzięcie odbyło się w dniach 18–27 września 2020 roku. Stanowiło doskonałą okazję do świętowania Europejskiego Dnia Współpracy (ECDay), którego głównym celem jest pokazanie osiągnięć europejskich regionów oraz państw współpracujących ponad granicami narodowymi. Wydarzenie wpisało się również w obchody 30-lecia Interreg – inicjatywy wspólnotowej uruchomionej przez Komisję Europejską, która obejmuje programy europejskiej współpracy terytorialnej. Służy ona temu, aby granice państwowe nie stanowiły przeszkody dla zrównoważonego rozwoju oraz integracji europejskiej, a wzajemna kooperacja wzmacniała spójność społeczno-gospodarczą.

Zasady udziału w rajdzie były bardzo proste i każdy mógł w nim uczestniczyć. Wystarczyło mieć sprawny rower i przejechać nim w ciągu jednego dnia co najmniej 10 km w obszarze programu. Polscy rowerzyści mieli możliwość pokonania dowolnego odcinka trasy w jednym z trzech województw: pomorskim, warmińsko-mazurskim lub podlaskim. Natomiast rosyjscy uczestnicy mogli poruszać się po całym obwodzie kaliningradzkim. Dystans został zmierzony za pomocą odpowiedniej aplikacji, monitorującej aktywność. W trakcie rajdu uczestnicy musieli zrobić sobie zdjęcie tzw. selfie, promując ideę współpracy transgranicznej oraz Program Współpracy Transgranicznej Polska-Rosja 2014–2020.

Wydarzenie cieszyło się dużym zainteresowaniem wśród odbiorców. Ponad 100 osób zgłosiło chęć udziału w rajdzie, jednak ostatecznie uczestniczyło w nim niespełna 80 rowerzystów, którzy łącznie przejechali 3 366 kilometrów po polskiej i rosyjskiej stronie granicy, w obszarze kwalifikowanym programem. W trakcie rajdu uczestnicy mieli okazję odwiedzić miejsca, w których zrealizowano projekty w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Litwa-Polska-Rosja 2007–2013

oraz przedsięwzięcia, które są obecnie wdrażane w Programie Polska-Rosja 2014–2020. Roweżnicy odwiedzili m.in. Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny w Olsztynku, w którym powstaje magazyn wraz z infrastrukturą i ekspozycją, statek Vityaz – modernizowany ze środków programu oraz Muzeum „Brama Frydlandzka”, w którego budynku prowadzone są prace konserwatorskie i budowlane oraz wiele innych przedsięwzięć wspartych finansowo ze środków zarówno obecnej, jak i poprzedniej edycji programu.

W rajdzie uczestniczyli głównie beneficjenci projektów regularnych oraz dużych projektów infrastrukturalnych, niekiedy ze swoimi rodzinami, a także interesariusze programu i zwolennicy jazdy rowerowej.

Bardzo się cieszę, że dzięki Programowi Polska-Rosja 2014–2020 powstają nowe oraz rekonstruowane są istniejące obiekty dziedzictwa kulturowego, pomniki, muzea, ulice czy placówki edukacyjne. Z wielką radością obserwuję prace wykonywane w ramach programu, które mają na celu poprawę jakości życia mieszkańców, poziom kultury i edukacji oraz rozwój turystyki – powie działa jedna z rosyjskich uczestniczek rajdu.

Osoby, które pokonały najdłuższe dystanse w ciągu jednego dnia otrzymały nagrody główne. Łącznie przyznaliśmy sześć nagród głównych za

przejechanie najdłuższych odcinków – trzy polskim uczestnikom oraz trzy rosyjskim. Po polskiej stronie granicy nagrody trafiły do następujących uczestników – Pana Przemysława K., który jednego dnia pokonał na rowerze aż 203 kilometry. Na drugim miejscu uplasował się wynik Pana Patryka W., który przejechał 180 km. Trzecie miejsce zajął Pan Krzysztof W., pokonując 102 kilometry. Po rosyjskiej stronie granicy najdłuższą odległość 125 kilometrów przejechał Pan Ivan S. Drugie miejsce zajął Pan Aleksey R., który pokonał 112 km, a trzeci najdłuższy odcinek o długości 102 kilometrów przejechała Pani Galina N.

Osobom, które zrobiły najlepsze *selfie*, obrazujące współpracę oraz promujące Program Współpracy Transgranicznej Polska-Rosja 2014–2020, przyznane zostały nagrody specjalne – po siedem dla polskich i rosyjskich uczestników. Wybór był bardzo trudny, ponieważ wszyscy spełnili warunki zawarte w regulaminie oraz wykazali się dużą kreatywnością. Wybrane zdjęcia można podziwiać w galerii na stronie programu pod linkiem: <https://plru.eu/pl/aktualnosci/653,Zwyciezcy-wirtualnego-rajdu-rowerowego-Polska-Rosja> oraz na fanpage’u na Facebooku <https://www.facebook.com/polandrussiacbc>.

KATARZYNA WANTOCH-REKOWSKA
Wspólny Sekretariat Techniczny
Programu Współpracy Transgranicznej
Polska-Rosja 2014–2020

INCONE60

Inland Blue Transport Connector E60

foto: Patryk Lipka, patryk.lipka@im.umg.edu.pl

Współpraca międzynarodowa i jej realny wpływ na gospodarkę regionu Południowego Bałtyku na przykładzie projektu INCONE60

Projekt **INCONE60** realizowany jest w ramach programu Południowy Bałtyk 2014–2020, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Jego główne cele to:

- przesunięcie ładunków z transportu lądowego na morski,
- zmniejszenie negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne,
- zwiększenie świadomości korzyści płynących z wyboru żeglugi bliskiego zasięgu.

Przedsięwzięcie skierowane jest do gestorów ładunków, spedytorów, właścicieli statków, zarządów portów, władz lokalnych, regionalnych i krajowych oraz wszystkich innych podmiotów uczestniczących w procesie transportu ładunków.

Partnerami projektu jest szeroka sieć podmiotów zaangażowanych w rozwój małych portów oraz żeglugi bliskiego zasięgu. Inicjatywa służy poprawie połączeń żeglugowych między lokalnymi

i regionalnymi portami morskimi, położonymi w obszarze Południowego Bałtyku oraz Morza Północnego (wzdłuż Międzynarodowej Drogi Wodnej E60), a także połączenie tego szlaku z siecią śródlądowych dróg wodnych. Podejmowane działania zakładają poprawę wewnętrznych i zewnętrznych połączeń transportowych, jak również zwiększenie wydajności transportu. Ponadto zadania w ramach projektu służą promocji ekologicznych środków transportu oraz innowacyjnych jednostek napędowych, przyczyniając się w ten sposób do dekarbonizacji operacji transportowych i łagodzenia wpływu transportu na środowisko.

Aby osiągnąć wspomniane cele, partnerzy projektu ściśle współpracują i starają się wypracować rozwiązania transportowe, wspierające aktywny rozwój peryferyjnych regionów przybrzeżnych obszaru Południowego Bałtyku, koncentrując się na portach lokalnych – jako centrach

regionalnego rozwoju. Jednocześnie inicjatywa ta pomoże zwiększyć konkurencyjność Morza Bałtyckiego oraz jego dostępność i atrakcyjność.

Jednym z wypracowanych rozwiązań jest narzędzie w postaci modelu przepływu ładunków **INCONE60 Cargo Flow Model**. Jego celem jest zaprezentowanie korzyści wynikających z wyboru żeglugi bliskiego zasięgu do przewozu ładunków. Symulator oblicza wszystkie koszty związane z transportem, a także koszty zewnętrzne, takie jak: wypadki, hałas, zanieczyszczenia, koszty klimatyczne, degradacja infrastruktury czy zatory komunikacyjne.

Kolejnymi istotnymi elementami projektu są rejsy pilotażowe, które wspierają zarówno koncepcję synchronodalności w regionie Południowego Bałtyku oraz Morza Północnego, jak i stworzenie sieci kontaktów. Ma to zainicjować nowe połączenia żeglugowe pomiędzy portami lokalnymi i regionalnymi. Podczas rejsów inicjatorzy projektu INCONE60 intensywnie współpracują z armatorami, spedytorami oraz zarządami portów. Przyczyni się to do rozwoju małych portów w kraju i pozytywnie wpłynie na redukcję emisji CO₂ oraz na zmniejszenie innych kosztów zewnętrznych.

foto: Patryk Lipka, patryk.lipka@im.umg.edu.pl

Jednym z priorytetów projektu jest aktywizacja lokalnych oraz regionalnych portów morskich, zwłaszcza tych położonych w Europie Wschodniej. Dzięki uzyskaniu statusu żeglowności Międzynarodowej Drogi Wodnej E60 możliwe będzie nawiązanie współpracy międzynarodowej pomiędzy tymi portami a portami Europy Zachodniej, takimi jak na przykład port Oostende. Aby pokonać bariery rozwojowe, potrzebne są nie tylko środki finansowe, ale także efektywna współpraca międzynarodowa i ustanowienie spójnych strategii rozwoju infrastruktury.

Programy Interreg są idealnymi platformami do wymiany doświadczeń i nawiązywania współpracy między krajami i regionami. Ich zaletą są nie tylko prowadzone prace badawcze, ale przede wszystkim działania o realnym wpływie na gospodarkę regionu. Wszystkie przedsięwzięcia powinny wzmacniać dalszy potencjał tzw. niebieskiego i zielonego wzrostu.

Jednym z najważniejszych wyzwań, któremu muszą sprostać programy Interreg, jest rozwój obszarów peryferyjnych oraz lokalnych portów morskich. Współpraca międzynarodowa i działania na rzecz rozwoju zielonego wzrostu, w duchu gospodarki o obiegu zamkniętym, powinny być prowadzone w jak najszerszym zakresie w projektach zakładających aktywizację tychże struktur.

RAFAŁ KOBA **PATRYK LIPKA**
Project Manager **Researcher**

Uniwersytet Morski w Gdyni, Instytut Morski

ul. Długi Targ 41/42, 80-830 Gdańsk

www.incone60.eu

<http://im.umg.edu.pl>

e-mail: rafal.koba@im.umg.edu.pl

tel. +48 58 301 16 41 wew. 36

tel. kom. + 48 512 200 995

foto: Patryk Lipka, patryk.lipka@im.umg.edu.pl

W trakcie podejmowania działań, służących osiągnięciu założonych celów INCONE60, niezbędna jest współpraca wykraczająca poza granice kraju. Nawiązano ją z innymi projektami realizowanymi w ramach Interreg Południowy Bałtyk, a także z takimi programami jak: Interreg North Sea Region oraz Horizon 2020.

Co więcej, INCONE60 będzie współpracować z rządem flamandzkim – w szczególności w obszarach ukierunkowanych na rozwój gospodarki morskiej, w tym na wzmocnienie roli żeglugi bliskiego zasięgu i regionalnych portów morskich w europejskiej sieci transportowej.

Nawigator II – program rozwoju ekonomii społecznej

Podkarpacki Nawigator to druga inicjatywa o podobnej tematyce, podjęta przez Caritas Archidiecezji Przemyskiej na przestrzeni ostatnich czterech lat. Pierwszy projekt z 2016 roku, o tej samej nazwie, również dotyczył wspierania ekonomii społecznej w regionie.

Ówczesne przedsięwzięcie o wartości 29,2 mln zł uzyskało 24,8 mln zł wsparcia finansowego z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego (RPO WP). Swoim zasięgiem obejmowało powiaty: jarosławski, leżajski, lubaczowski, łańcucki, przemyski i przeworski oraz miasto Przemyśl. Celem inicjatywy zrealizowanej w latach 2017–2019 było utworzenie m.in. 224 miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych, wsparcie już istniejących oraz

utworzenie nowych, a także edukacja w zakresie zakładania podmiotów ekonomii społecznej. Maksymalne uzyskane dofinansowanie na stworzenie jednego miejsca pracy wynosiło wówczas 25 tys. zł.

Celem aktualnego projektu „Nawigator II – program rozwoju ekonomii społecznej” jest również wzmocnienie sektora ekonomii społecznej poprzez utworzenie nowych miejsc pracy, powołanie grup inicjatywnych oraz wsparcie szkoleniowo-doradcze na terenie województwa podkarpackiego. Nie zmienił się zasięg geograficzny tej inicjatywy. Budżet obecnego przedsięwzięcia wynosi 26 mln zł. W ramach tej kwoty blisko 22 mln zł stanowi dofinansowanie z RPO WP. Plan uruchomienie w styczniu 2020 roku

programu Nawigator II zakłada utworzenie niemal dwukrotnie większej, w stosunku do poprzedniej edycji projektu, liczby miejsc pracy, bo aż 402.

Liderem konsorcjum wdrażającego tę inicjatywę jest Podkarpacki Regionalny Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej (PROWES), prowadzony przez Caritas Archidiecezji Przemyskiej, zaś rolę partnera pełni Podkarpacka Akademia Przedsiębiorczości Katarzyna Podraza. W obecnej edycji istnieje możliwość nieograniczonego udziału osób (fizycznych i prawnych) z innych rejonów województwa podkarpackiego niż tylko ze wskazanych powyżej powiatów. Poprzednio ich udział ograniczono do 20 proc.

Projekt służy wzmocnieniu Przedsiębiorstw Ekonomii Społecznej (PES) w aktywności na rzecz osób w niekorzystnej sytuacji i zagrożonych wykluczeniem, na przykład niepełnosprawnych, byłych więźniów czy osób trwale bezrobotnych.

Ponad 6 mln zł od Nawigatora II

W dotychczasowych naborach, rozliczonych do 19 października 2020 roku, rozdysponowano już 6,4 mln zł, w tym 600 tys. na mikrogranty (przekazywane w wysokości do 6 tys. zł). Pozostałą kwotę przyznano na wsparcie finansowe istniejących przedsiębiorstw społecznych.

Najważniejszym celem Nawigatora II jest wzmocnienie sektora ekonomii społecznej poprzez m.in. aktywizowanie społeczności lokalnej, głównie osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, tworzenie grup inicjatywnych, nowych przedsiębiorstw społecznych oraz wsparcie rozwoju istniejących. Zaplanowano także działania doradcze dla grup inicjatywnych i podmiotów ekonomii społecznej oraz tworzenie partnerstw. Mają one na celu wspieranie rozwoju ekonomii społecznej i realizację inicjatyw na rzecz jej podmiotów. Uczestnikami programu mogą być osoby fizyczne lub prawne (wraz z ich reprezentantami) zainteresowane założeniem lub prowadzeniem działalności we wspomnianym obszarze.

Realizatorzy projektu przygotowali się do diagnozowania środowisk lokalnych, tworzenia partnerstw i grup inicjatywnych oraz realizowania warsztatów na rzecz grup planujących utworzyć przedsiębiorstwo społeczne. W związku z obowiązującym stanem epidemicznym w Polsce zalecają oni, aby już na etapie planowania i składania wniosków uwzględnić wprowadzone obostrzenia

dotyczące wdrażania poszczególnych inicjatyw. Planując działania, należy uwzględnić wyłącznie zdalne, pośrednie formy wspierania społeczności lokalnej, bez konieczności organizowania spotkań bezpośrednich, ale wykorzystując możliwości komunikatorów internetowych lub innych form kontaktu pośredniego.

Po ogłoszeniu w maju 2020 roku wyników pierwszego naboru Joanna Tomczyk – opiekun Przedsiębiorstw Ekonomii Społecznej w PROWES – poinformowała w mediach, że akcja cieszyła się ogromnym zainteresowaniem. Od stycznia do połowy maja przyznano ogółem 102 mikrogranty. Zgłoszone pomysły okazały się bardzo różne. Jednym z nich było na przykład uruchomienie przy Szkole Podstawowej nr 5 w Przemysłu wypożyczalni sprzętu sportowego dla dzieci i młodzieży oraz umożliwienie im ćwiczeń pod okiem instruktora.

Osiem rozdań w 11 miesięcy

W programie Nawigator II możliwe jest uzyskanie mikrograntu w wysokości maksymalnie 6 tys. zł na realizację przedsięwzięć na rzecz lokalnej społeczności, promujących ideę ekonomii społecznej. Dotacja w tej formie przeznaczona jest w szczególności dla organizacji pozarządowych, grup nieformalnych liczących minimum trzy pełnoletnie osoby oraz instytucji i podmiotów ekonomii społecznej posiadających osobowość prawną i działających na terenie Podkarpacia. O środki mogą się ubiegać jednak tylko ci, którzy uczestniczą w działaniach animacyjnych, realizowanych w związku z projektem. Oznacza to, że na przykład wspomniane grupy nieformalne powinny w pierwszej kolejności nawiązać kontakt z animatorem z PROWES i dopiero wtedy złożyć wnioski o dofinansowanie.

Istniejące już przedsiębiorstwa społeczne mogą natomiast ubiegać się o przyznanie dotacji na utworzenie miejsc pracy. Wsparcie udzielane jest na poziomie 21 020 zł na jedno miejsce pracy i dodatkowo przeznaczono 2450 zł miesięcznie na wsparcie pomostowe. Finansowanie może być przyznane zarówno nowym, jak i istniejącym oraz przekształconym przedsiębiorstwom społecznym.

Dotychczas przeprowadzono osiem naborów – pierwszy w dniach 7–24 kwietnia bieżącego roku, a ostatni realizowany był w dniach 2–30 listopada 2020 roku.

ADAM MACIEJEWSKI

Miliony z Unii Europejskiej na walkę z koronawirusem

Zanim się okazało, że jesienią walka z epidemią koronawirusa w Polsce zaostrzy się i wydłuży, wiele podmiotów prywatnych oraz państwowych zdecydowało się sięgnąć po udostępnione przez Unię Europejską fundusze strukturalne. Dzięki przygotowanym projektom, możliwe było uzyskanie ponad 8 mld zł unijnej pomocy na przeciwdziałanie skutkom tej epidemii w naszym kraju, o czym świadczą informacje o ponad 4,7 tys. inicjatyw z tego obszaru tematycznego, zamieszczone na portalu mapadotacji.pl. Budżet zatwierdzonych projektów waha się od kilkuset milionów do kilku tysięcy złotych. Łączy je krótki czas realizacji.

Aby firmy zdołały przetrwać

Łączna wartość wspomnianych przedsięwzięć, które otrzymały wsparcie z Funduszy Europejskich, wyniosła prawie 9,1 mld zł, a dofinansowanie uzyskane w ramach różnych programów pomocowych sięgnęło niemal 90 proc. Wśród kilku tysięcy inicjatyw dwadzieścia trzy, na łączną kwotę ponad 4 mld zł, mają ogólnopolski charakter. Większość tej sumy, bo aż 2,3 mld zł, przypada na Fundusz Pożyczkowy Wsparcia

Płynności MŚP. Jest to projekt finansowany z Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, a prowadzony przez Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK). Wartość uzyskanego przez BGK dofinansowania wyniosła 2 mld 150 mln zł. Celem przedsięwzięcia jest zapewnienie finansowania przedsiębiorcom, którzy z powodu epidemii COVID-19 mają lub mogą mieć problemy z płynnością finansową, czyli terminowym regulowaniem należności. Fundusz Pożyczkowy Wsparcia Płynności MŚP zapewni zmagającym się z trudnościami firmom finansowanie w formie pożyczek, udzielanych na preferencyjnych warunkach do 31 grudnia 2020 roku, z możliwością dopłaty do oprocentowania i okresem spłaty do sześciu lat.

Pomoc kapitałowa dla tysięcy

Duża liczba zatwierdzonych projektów dotyczyła zwiększenia kapitału obrotowego przedsiębiorstw w związku z pogorszeniem się ich sytuacji wskutek pandemii. Liczbę takich inicjatyw, które uzyskały wsparcie głównie z regionalnych programów operacyjnych, można oszacować na około 3,9 tys. Co ciekawe, wśród nich znajduje

się pięć projektów ogólnopolskich o łącznej wartości 106 mln zł. Największy z nich pod względem zaangażowanych środków to Zachodniopomorski Pakiet Grantowy w kwocie 50 mln zł, dofinansowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014–2020. Projekt ma na celu udzielanie przez trzy miesiące wsparcia finansowego przedsiębiorcom, którzy odnotowali spadek przychodów o co najmniej 70 proc. w okresie trzech kolejnych miesięcy po 29 lutego 2020 roku.

Miliardy nie tylko na higienę

Pozostałe działania są w zdecydowanej większości realizowane przez urzędy centralne, w tym cztery przez Ministerstwo Zdrowia (wartość 527,7 mln zł), a dwa przez Centrum Projektów Polska Cyfrowa (369 mln zł). Na trzecim miejscu pod względem zaplanowanego budżetu (250 mln zł) znalazł się Narodowy Fundusz Zdrowia z projektem dotyczącym rozwiązań organizacyjno-finansowych w zakresie zapewnienia na czas epidemii bezpieczeństwa i opieki pacjentom oraz personelowi zakładów opiekuńczo-leczniczych, domów pomocy społecznej, zakładów opiekuńczych i hospicjów. Z uwagi na specyfikę takich placówek w ramach tej inicjatywy wprowadzony zostanie system pracy, ograniczony wyłącznie do jednego podmiotu i minimalizujący rotację pracowników między placówkami, co ma zapobiegać transmisji wirusa i w znaczącym stopniu zmniejszyć ryzyko zakażenia się pacjentów przebywających w takich ośrodkach. Objętych wspomnianym wsparciem ma być 3312 podmiotów, które otrzymają łącznie 250 mln zł. To oznacza, że na jeden przypadek będzie średnio 75,5 tys. zł.

Projekty przygotowane przez Ministerstwo Zdrowia (wartość podana powyżej) oraz Agencję Rezerw Materiałowych (ok. 100 mln zł) uzyskały wsparcie ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020. Dotyczą one finansowania zakupu niezbędnego wyposażenia, poprawiającego bezpieczeństwo pracowników służby zdrowia. Przewidziano m.in. nabycie środków ochrony indywidualnej, środków do dezynfekcji oraz sprzętu medycznego.

W ramach regionalnych programów operacyjnych poszczególnych województw wsparcie otrzymały przedsięwzięcia, mające na celu wzmocnienie ochrony zdrowia pacjentów i pracowników placówek medycznych. Jednym z najdroższych jest projekt finansowany z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa

Łódzkiego na lata 2014–2020 „Zapobieganie oraz zwalczanie na terenie województwa łódzkiego zakażenia wirusem SARS-CoV-2 i rozprzestrzeniania się choroby zakaźnej wywołanej tym wirusem u ludzi”. Całkowity budżet działania to 109,9 mln zł, w tym dofinansowanie z Funduszy Europejskich wyniosło 93,4 mln zł. Przedsięwzięcie zakłada budowę oraz przebudowę placówek ochrony zdrowia, dostosowanie ich do potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnościami, adaptację pomieszczeń, zakup wyrobów medycznych

foto: depositphotos

oraz wyposażenia bezpośrednio związanego z zapobieganiem i zwalczaniem COVID-19. Drugi pod względem budżetu (91,2 mln zł) projekt, przewidujący podobny zakres działań, został w 100 proc. też sfinansowany ze środków unijnych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego 2014–2020. Dotyczył on zakupu: ambulansów, aparatury medycznej i laboratoryjnej, leków, odczynników, środków i urządzeń do dezynfekcji oraz wsparcia działań informacyjno-promocyjnych.

Nie wiemy, czy epidemia koronawirusa wygaśnie szybciej, czy wolniej niż szacują eksperci. Niezależnie od tego wszystkie działania, ułatwiające dostęp do niedrogich, trwałych oraz wyższej jakości usług w systemie ochrony zdrowia, pozostaną z nami na dłużej. Z tego względu warto śledzić decyzje podejmowane przez Komisję Europejską o przydziale poszczególnym programom dodatkowych środków na wsparcie systemu ochrony zdrowia w walce z pandemią. Warto, tym bardziej że Unia Europejska w tym trudnym momencie wprowadziła najbardziej elastyczne w historii zasady wykorzystywania pomocy udzielanej z Funduszu Spójności.

ADAM MACIEJEWSKI

Zmiany przepisów w związku z COVID-19

Zagrożenie epidemiologiczne niewątpliwie wpłynęło na możliwość wykonania za-kontraktowanych przez zamawiających usług, dostaw czy robót budowlanych. Wprowadzane obostrzenia administracyjne oraz gwałtowne zmiany w otoczeniu konkurencyjnym przedsiębiorstw spowodowały zaistnienie zdarzeń, które jeszcze kilka miesięcy temu nie były traktowane jako jedno z kluczowych ryzyk gospo-darczych. Wykonawcy, nawet prowadząc rzetelne działania zaradcze, są zagro-żeni karami umownymi wynikającymi z niewykonania lub nienależytego wykona-nia umów o zamówienie publiczne.

W niniejszym artykule przedstawiono przepisy chroniące wykonawców przed automatyzmem naliczania i egzekwowania kar przez zamawiają-cych w okresie walki z wirusem COVID-19.

Regulacje w tym zakresie zostały wprowadzone ustawą z dnia 31 marca 2020 roku o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2020, poz. 1842), zwaną dalej Specustawą.

Ustawodawca wprowadził obowiązek wzajemnego informowania się o okolicznościach, które mogą mieć wpływ na należyte wykonanie umowy. Strony zobowiązane są przekazywać informacje niezwłocznie, aby możliwe było reagowanie na zidentyfikowane ryzyka lub zagrożenia dla prawidłowego wykonania świadczenia.

Art. 15 r ust. 6 Specustawy stanowi, że jeżeli umowa w sprawie zamówienia publicznego zawiera postanowienia dotyczące kar umownych lub odszkodowań z tytułu odpowiedzialności za jej niewykonanie lub nienależyte wykonanie z powodu oznaczonych okoliczności, wykonawca w swoim stanowisku musi przedstawić wpływ okoliczności związanych z wystąpieniem COVID-19 na należyte jej wykonanie oraz wpływ okoliczności związanych z wystąpieniem COVID-19 na zasadność ustalenia i dochodzenia tych kar lub odszkodowań lub ich wysokość.

Przepis więc nakłada na zamawiającego obo-wiązek analizy złożonych przez wykonawcę wyjaśnień, dotyczących wpływu zagrożenia epi-demiologicznego na prawidłowość wykonania zamówienia i tym samym zasadności dochodze-nia kary umownej. Oznacza to w praktyce, że zamawiający, będący jednostką sektora finansów publicznych, jest uprawniony – przeprowadzając rzetelne badanie okoliczności przedstawionych przez wykonawcę – do niepobrania lub niedochodzenia należności albo pobrania lub dochodzenia tej należności w wysokości niższej niż wynikająca z prawidłowego obliczenia. Warto jednak podkreślić, że niedochodzenie należności stanowi przesłankę odpowiedzialności z tytułu naruszenia dyscypliny finansów publicznych, która jest określona w art. 5 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz.U. 2018, poz. 1440). Z tego względu tak istotne jest przeprowadzenie przez zamawiającego należytej oceny faktów, mających wpływ na wykonanie zamówienia.

Zgodnie z art. 15 r¹ ust. 1 Specustawy, w okre-sie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego w związku z COVID-19 i przez 90 dni od dnia odwołania stanu, który obowiązywał jako ostatni, zamawia-jący nie może potrącić kary umownej zastrzeżo-nej na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania umowy z wynagrodzenia wykonawcy lub z innych jego wierzytelności, a także nie może dochodzić zaspokojenia z zabezpieczenia nale-żytego wykonania tej umowy, o ile zdarzenie, w związku z którym zastrzeżono tę karę, nastą-piło w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii.

Nie oznacza to więc, że zamawiający w ogóle nie może naliczyć kary umownej, a tylko, że jest on zobligowany wstrzymać się z jej egzekucją.

Z brzmienia przepisu wynika, że zakaz dochodzenia kar umownych nie jest ograniczony tylko do okoliczności związanych z COVID-19, ale dotyczy wszelkich kar umownych naliczanych w okresie stanu epidemicznego.

Niewątpliwie celem uregulowań jest nie pogarszanie sytuacji finansowej podmiotów gospodarczych. Jednakże należy podkreślić, że regulacje nie uwzględniają naliczonych kar bądź zdarzeń stanowiących podstawę żądania kar umownych, które wystąpiły przed stanem ogłoszenia zagrożenia epidemicznego, a więc przed dniem 14 marca 2020 roku.

Wobec powyższych ograniczeń zamawiającego w zakresie egzekwowana kara umownych, ustawodawca chroni interesy zamawiających poprzez wstrzymanie rozpoczęcia lub zawieszenie biegu terminów przedawnienia roszczeń na okres obowiązywania tych ograniczeń. Zgodnie z art. 15¹ ust. 2 Specustawy bieg terminu nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu. Upływ terminu, o którym mowa w zdaniu pierwszym, może nastąpić nie wcześniej niż po upływie 120 dni od dnia odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni. Natomiast w myśl art. 15¹ ust. 4 Specustawy w przypadku, gdy termin ważności zabezpieczenia należytego wykonania umowy upływa w okresie między 91. a 119. dniem po odwołaniu stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, termin ważności tego zabezpieczenia przedłuża się, z mocy prawa, do 120. dnia po dniu odwołania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii w związku z COVID-19.

SZYMON DENIS
Wydział Kontroli
Centrum Projektów Europejskich

Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich

Usługi PIFE

Diagnoza pomysłu

Wskazanie źródeł wsparcia z FE

Konsultacje na etapie przygotowania wniosku

Konsultacje na etapie realizacji projektu

Szkolenia na temat FE

Spotkania informacyjne

72

**punkty
informacyjne**

308 657

**konsultacji
w 2019 roku**

Centralny Punkt Informacyjny (Warszawa)

Główne Punkty Informacyjne

(Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra)

Lokalne oraz Mobilne Punkty Informacyjne (w całej Polsce)

Konsultacje

telefoniczne
e-mailowe
pismenne
bezpośrednie

Zapytaj

o Fundusze Europejskie

Znajdź najbliższy
Punkt Informacyjny na
www.FunduszeEuropejskie.gov.pl/punkty

Bezpłatne konsultacje
Konsultacje indywidualne u klienta
(po uzgodnieniu z PIFE)

w Centrum

„w Centrum – Magazyn Projektów Europejskich” to kwartalnik wydawany przez jednostkę budżetową Centrum Projektów Europejskich w celu popularyzacji wiedzy o Funduszach Europejskich (FE) oraz o projektach współfinansowanych ze środków unijnych. Intencją wydawcy jest integrowanie wiedzy o dostępnych FE, które leżą w gestii różnych instytucji i dostarczanie kompleksowych informacji potencjalnym wnioskodawcom oraz innym odbiorcom.

Redakcja

Magdalena Majewska, Aleksandra Obarska, Andrzej Słodki, Agnieszka Sobaszek-Gołaszewska, Agnieszka Wojda, Centralny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich.

Redakcja współpracuje także z autorami zewnętrznymi.

Zapraszamy do zgłaszania propozycji tematów, które Państwa zdaniem warto opisać szczegółowo w kolejnych wydaniach magazynu.

Kontakt

redakcja@cpe.gov.pl
Centrum Projektów Europejskich
ul. Domaniewska 39a
02-672 Warszawa
www.cpe.gov.pl
www.FunduszeEuropejskie.gov.pl

Publikacja współfinansowana jest ze środków Funduszu Spójności z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020.

Informacje podawane w magazynie „w Centrum” nie stanowią oficjalnego stanowiska Instytucji Zarządzających, Pośredniczących i Wdrażających poszczególne Programy Operacyjne i nie mogą stanowić podstawy do formułowania jakichkolwiek roszczeń. Nie stanowią także oferty w rozumieniu prawa polskiego. Redakcja „w Centrum” nie odpowiada za błędną interpretację udzielonych informacji, ani za skutki czynności podjętych na ich podstawie.

Egzemplarz bezpłatny
Nakład: 2500 egz.

Projekt okładki

Tomasz Stefaniak, z wykorzystaniem zdjęć od Ispace i belchonock (depositphotos.com)

Opracowanie graficzne i skład

Tomasz Stefaniak

Korekta

Bożena Opiela

Druk

ZAPOL Sobczyk Spółka Jawna
al. Piastów 42, 71-062 Szczecin
tel. +48 91 435 19 00
www.zapol.com.pl

CENTRUM PROJEKTÓW
EUROPEJSKICH

www.FunduszeEuropejskie.gov.pl

**Punkt
Informacyjny**
Fundusze Europejskie

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

